

บทที่ 8

ปฏิบัติการเป่าแก้วเบื้องต้น

สิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาในบทก่อน ๆ ล้วนเป็นทฤษฎี ความรู้พื้นฐานโดยสังเขปเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา, สมบัติและการผลิตแก้วชนิดต่าง ๆ , ห้องเป่าแก้ว การจัดซื้อ และเก็บรักษาแก้ว, ความรู้ทั่วไปสำหรับการเป่าแก้ว ตลอดจนอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ต้องใช้หรือต้องเกี่ยวข้องกับงานเป่าแก้ว วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เป็นประจํา นั้น ช่างเป่าแก้วควรได้ฝึกฝนตนเองให้มีทักษะการใช้อย่างถูกวิธีและมีประสิทธิภาพและหากเป็นไปได้สามารถซ่อมแซมตัวเองในกรณีที่มีการชำรุดเสียหาย

การเป่าแก้วนั้นนอกจากจะต้องมีความรู้ต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วยังต้องมีเทคนิคที่ถูกต้องในการทำงานด้วย เทคนิคพื้นฐานที่จำเป็นได้แก่ การควบคุมเปลวไฟ การหมุนแก้วในระหว่างการทำงาน การเป่าลมเข้าไปในท่อแก้ว การเผาแก้ว การยึดแก้ว การขุ่นแก้ว และอื่น ๆ เทคนิคต่าง ๆ เหล่านี้นอกจากจะเรียนรู้ในหลักการแล้ว การอธิบายและการสาธิตโดยการปฏิบัติจริงควบคู่กันไปจะทำให้เกิดทักษะและความแตกฉานได้เร็วขึ้น

ในบทนี้จะกล่าวถึงการสร้างอุปกรณ์แก้วอย่างง่าย ๆ จากแท่งแก้วตันและแท่งแก้วกลวง เมื่อฝึกฝนจนเกิดความชำนาญแล้ว ย่อมจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างอุปกรณ์เครื่องแก้วที่มีความซับซ้อนยิ่ง ๆ ขึ้นไป นอกจากการสร้างเครื่องแก้วแล้วงานซ่อมเครื่องแก้วที่ชำรุดเสียหายหรืองานดัดแปลงเครื่องแก้วเป็นสิ่งที่ช่างเป่าแก้วไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ งานซ่อมแซมเครื่องแก้วนี้อาจมีทั้งที่เป็นงานอย่างง่าย เช่นแท่งแก้วคนหักหรือบิ่นตรงปลายส่วนปลายของอุปกรณ์หรือเครื่องแก้วแตกหักเสียหาย เป็นต้น ไปจนถึงงานที่ยุ่งยากซับซ้อน เช่น ท่อในของเครื่องแก้วสองชั้นเกิดการแตกหัก เป็นต้น ซึ่งมีความยุ่งยากมากกว่าการสร้างเครื่องแก้วชิ้นนั้นใหม่เสียอีก โดยทั่วไปแล้วความรู้ที่ช่างเป่าแก้วมีอยู่ และประสบการณ์ในด้านการเป่าแก้วจะช่วยให้ช่างเป่าแก้ว ตัดสินใจได้ว่าควรจะเริ่มงานซ่อมตรงจุดใดและสิ้นสุดที่จุดใด

อย่างไรก็ตามหลักการกว้าง ๆ ของงานซ่อมจะเหมือนกับงานสร้าง กล่าวคือ ต้องทำความเข้าใจตามหลักการที่จะซ่อมเสียก่อน ในบางกรณีต้องทำการตรวจสอบความเค้น (Stress) ของแก้วตรงบริเวณที่เกิดการชำรุดนั้น โดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า โพลาริสโคป (Polariscope) ซึ่งอาศัยหลักการกระจายแสงที่ผิดปกติของแก้วบริเวณที่มีความเค้นนั้น ถ้าตรวจพบว่ามีความเค้นมากต้องกำจัดออกก่อนโดยการแอนนิลโดยใช้เตาอบ จากนั้นจึงจะสามารถเริ่มดำเนินการซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดนั้นได้ และเมื่อซ่อมแซมแล้วอาจต้องทำการแอนนิลซ้ำโดยใช้เตาอบเพื่อลดความเค้นที่เกิดขึ้นในระหว่างการซ่อมเครื่องแก้วนั้น

8.1 การยืดแก้ว

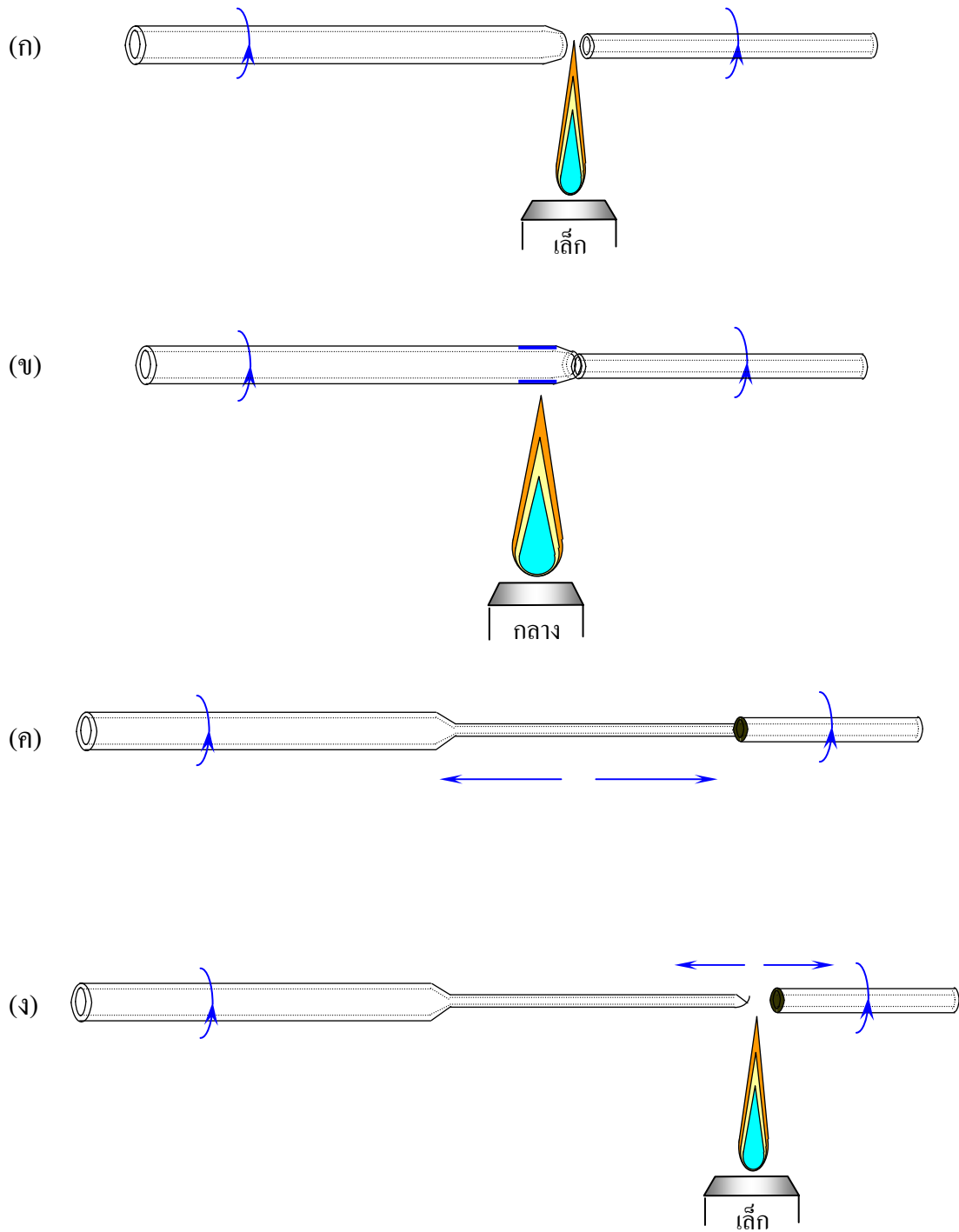
การต่อแก้วและสร้างเครื่องแก้วมักจะมีขั้นตอนที่ต้องทำการยืดแก้วก่อนเสมอ การยืดแก้วในที่นี้หมายความว่าทำให้ส่วนปลายของแท่งแก้วกลางที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางที่กำหนด ยืดยาวออกไปในลักษณะที่ค่อย ๆ เรียวเล็กลงจนมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางตามที่ต้องการ ทั้งนี้โดยให้ส่วนที่ยืดออกมามีแนวแกนของแท่งแก้วทับกันกับแนวแกนของแท่งแก้วเดิม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งแก้วที่ยืดออกมาต้องตรงไม่โค้งงอเมื่อเทียบกับแท่งแก้วเดิมที่เหลืออยู่ ทำให้เกิดความคล่องตัวในการทำงาน การยืดแก้ว เพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ตามจะต้องไม่ให้มีการโค้งงอเกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะอาจมีผลกระทบต่อขั้นตอนถัดไปในการทำงานได้ การยืดแก้วมีหลักการดังต่อไปนี้

- 1) ปรับเปลวไฟให้มีขนาดพอเหมาะที่จะใช้กับแท่งแก้วกลางที่จะยืดปลาย
- 2) ถือหลอดแก้วที่ต้องการจะยืดด้วยมือซ้าย (รูป 8.1 ก) นำปลายแก้วด้านหนึ่งเข้าไป หมุนแก้วรอบแนวแกนโดยใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ช่วย ส่วนมือขวาจับแท่งแก้วด้าน (รูปที่ 8.1 ข) นำปลายเข้าไปเช่นกัน แท่งแก้วกลางจะต้องเผาจนส่วนปลายหลอมเป็นของไหล และจะทำให้เนื้อแก้วไหลไปรวมกันทำให้รูเปิดแคบลง ส่วนแท่งแก้วด้านจะเผาเพียงแค่นี้ให้แก้วเริ่มหลอมเท่านั้น นำปลายแท่งแก้วด้านไปแตะเข้ากับผนังที่หลอดด้านหนึ่งของแท่งแก้วกลาง แล้วนำไปแตะผนังฝั่งตรงข้าม หมุนแก้วพร้อมกับจัดให้แก้วติดกับแท่งแก้วกลางสนิท
- 3) นำแก้วออกจากเปลวไฟ หมุนแก้วไปรอบ ๆ แนวแกน ในขณะที่เดียวกันจัดแท่งแก้วด้านในลักษณะที่แนวแกนแก้วกลางและแก้วด้านทับกันสนิท กล่าวคือให้แก้วทั้งสองท่อนตรงกัน

4) เมื่อแก้วบริเวณรอยต่อเริ่มแข็งตัว นำแก้วกลางบริเวณที่ต้องการจะยึดเข้าไฟ (ปกติจะห่างจากรอยต่อประมาณ 1-2 ซม.) หมุนแก้วรอบแนวแกนจนกระทั่งแก้วส่วนที่ถูกไฟนั้นหลอม แก้วที่หลอมจะเริ่มไหลรวมกันทำให้ผนังหนาขึ้นเล็กน้อย

5) นำแก้วออกจากไฟแล้วค่อย ๆ ดึงออกจากกันอย่างช้า ๆ ในขณะที่หมุนแก้วไปรอบแนวแกนอย่างสม่ำเสมอ (รูป 8.1 ค) ให้คอยสังเกตว่าแก้วที่ยึดออกตรงดีหรือไม่ หากไม่ตรงกันพยายามหมุนแก้วเพื่อให้แนวแกนของแก้วที่ยึดออกตรงกับแนวแกนของแท่งแก้วกลาง ทั้งนี้ต้องพยายามทำให้เสร็จสิ้นก่อนแก้วแข็งตัว และเมื่อแนวแกนตรงกันพอดี หมุนแก้วไปเรื่อย ๆ จนกว่าแก้วจะแข็งตัว

6) ทำการตัดส่วนที่ไม่ต้องการของแก้วที่ยึดได้ โดยใช้มีดตัดแก้วหรือใช้เปลวไฟลนให้ออกจากกัน (รูป 8.1 ง)

รูป 8.1 แสดงขั้นตอนการยึดแก้ว

8.2 การทำหลอดหยด

หลอดหยดสาร (Dropper) มีลักษณะเป็นท่อแก้วปลายเรียวเล็กกลวง หลอดหยดมีรูปร่างแตกต่างกันไป เช่น บางแบบจะใช้ลูกยางสวมปลายบนของท่อแก้วเหมือนกับหลอดหยดยาหยอดตา บางแบบอาจทำให้มีกระเปาะกลมตรงกลางท่อแก้ว ซึ่งเมื่อจุ่มลงในขวดบรรจุสารละลายชนิดคอลลอยด์ก็จะพอดีปิดปากขวดและช่วยให้สารละลายภายในขวดถูกป็นเป็นได้น้อยลง หลอดหยดจะมีรูปร่างอย่างไรก็ตาม การทำปลายที่เรียวเล็กนั้นจะมีขั้นตอนเหมือนกัน

สมมุติว่าต้องการทำหลอดหยดที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของท่อแก้วเป็น 8 มม. ยาวประมาณ 10 ซม. จำนวน 2 อัน ขั้นตอนการทำมีดังนี้

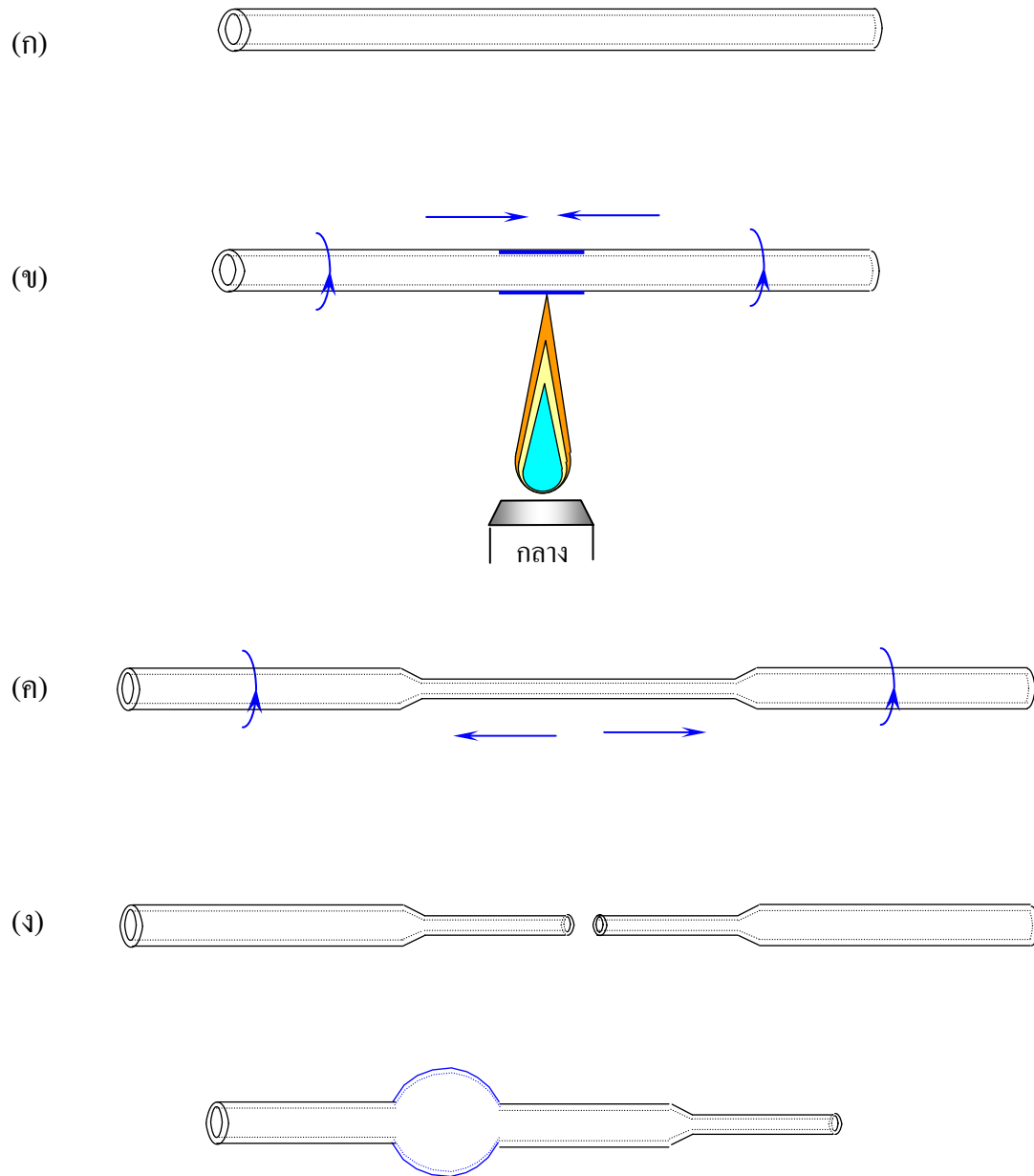
1) นำหลอดแก้วที่มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 มม. ยาว 20 ซม. มา 1 แท่ง (รูป 8.3 ก) ทำเครื่องหมายที่กึ่งกลางแท่งแก้ว โดยใช้ดินสอเขียนแก้ว

2) นำแก้วเข้าไฟ พร้อมกับหมุนแก้วให้เปลวไฟอยู่ตรงที่ทำเครื่องหมายไว้ จนแก้วเริ่มอ่อนตัว (รูป 8.2 ข) แก้วที่ถูกเปลวไฟจะหดตัวลง แก้วบริเวณนี้จะหนากว่าแก้วที่ไม่ถูกเปลวไฟ อาจดันแก้วให้ยื่นเข้ามาหากันได้เล็กน้อย

3) เมื่อแก้วหนาพอสมควรนำแก้วออกจากไฟ หมุนเฉียงไปรอบ ๆ แนวแกนและค่อย ๆ ดึงออกจากกัน (รูป 8.2 ค) แก้วที่อ่อนตัวจะยืดยาวออกและคอดเล็กลงจนกระทั่งมีขนาดตามต้องการ จากนั้นหมุนเฉียงจนกว่าแก้วที่ยืดออกจากกันแข็งตัวและตรง

4) เมื่อแก้วที่ยืดออกจากกันเย็นตัวลง นำมาตัดด้วยมีดตัดแก้วโดยกรีดตรงกลางของแก้วที่ยืดออกจากกัน ($1/3$ ของเส้นรอบวง) แล้วค่อยหักแก้วด้วยมือเบา ๆ แก้วก็จะหักออกจากกัน นำแก้วมาลบคมทั้งหัวและท้ายด้วยเปลวไฟ ก็จะได้หลอดหยดตามต้องการ การทำหลอดหยดแต่ละครั้งจะได้หลอดหยด 2 อัน (รูป 8.2 ง)

หมายเหตุ ในขณะที่แก้วถูกไฟควรพยายามทำให้แก้วหดตัวและหนาพอ การที่ให้ส่วนที่จะยืดหนานั้น เนื่องจากเมื่อนำแก้วหนาออกมายืดทำปลายของหลอดหยด ตรงปลายที่ยืดออกจะหนาและทนทาน หากไม่ทำให้แก้วหนา เมื่อนำออกมายืดแก้วส่วนที่ยืดจะบางทำให้แตกหักได้ง่ายในระหว่างการใช้งาน

รูป 8.2 แสดงขั้นตอนการทำหลอดหยด

8.3 การทำหลอดทดลอง

การทำหลอดทดลอง (Test tube) ต้องเริ่มจากการเลือกหลอดแก้วลงที่มีขนาดและความยาวตามต้องการ นำแก้วมาตัดเป็นท่อน ๆ แต่ละท่อนให้มีความยาวเป็น 2 เท่าของความยาวหลอดทดลองที่จะทำ และทำการลบคมแก้วทั้งสองปลายด้วยเปลวไฟ จากนั้นใช้ดินสอเขียนแก้วทำเครื่องหมายตรงกลางแท่ง การทำหลอดทดลองแต่ละครั้งจะได้หลอดทดลอง 2 หลอด วิธีการทำหลอดทดลองมีดังต่อไปนี้

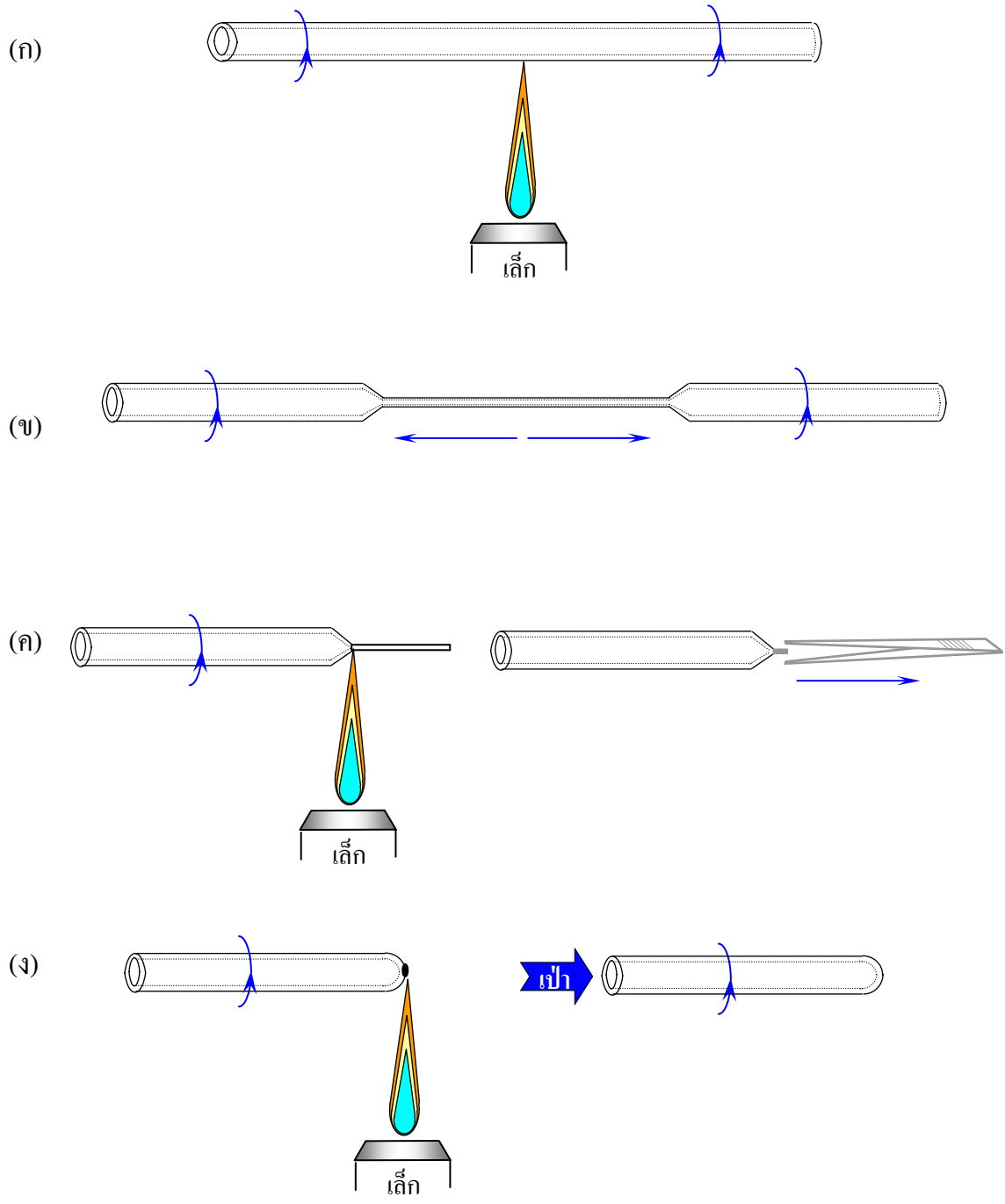
1) เป็นการยึดแก้วที่ตำแหน่งที่ทำเครื่องหมายไว้เมื่อจุดตะเกียงและปรับเปลวไฟให้มีความเหมาะสมเท่ากับเส้นผ่านศูนย์กลางของแก้ว นำแก้วบริเวณที่ทำเครื่องหมายเข้าไฟ มือทั้งสองจับแก้วทั้งสองข้างของเครื่องหมาย (รูป 8.3 ก) หมุนแก้วรอบแนวแกนจนแก้วเริ่มอ่อนตัวและหดตัวลง

2) นำแก้วออกจากไฟ มายึดออกจากกัน (รูป 8.3 ข) เมื่อยึดตรงดีแล้วนำแก้วที่ยึดออกจากกันนี้มาตัดด้วยไฟตรงกลางของรอยยึด (รูป 8.3 ค) ซึ่งแก้วจะถูกแบ่งออกเป็นสองท่อน แต่ละท่อนจะมีส่วนที่เรียวเล็กลง

3) ตัดแก้วส่วนที่เรียวเล็กออก โดยนำไปลงไฟโดยลงตรงส่วนโคนที่ยึด เมื่อแก้วอ่อนตัวดีแล้วสามารถดึงเอาแก้วส่วนที่เรียวเล็กออกทิ้งไปได้ จะได้หลอดแก้วดังรูป 8.3 ค ซึ่งมีปลายหลอดที่ยังไม่ได้รูปที่ดี

4) นำแก้วเข้าไฟอีก และเผาส่วนปลายที่ยังไม่ได้รูปที่ดีนั้นให้อ่อนตัวพร้อมกับหมุนหลอดแก้วตลอดเวลาให้สม่ำเสมอ (รูป 8.3 ง)

5) นำแก้วออกจากไฟ มาเป่าเพื่อให้ส่วนที่อ่อนตัวขยายตัวออกมาทำเช่นนี้หลาย ๆ (รูป 8.3 ง) ครั้งจนกว่าก้นของหลอดแก้วจะกลมและหนาดี ขณะที่แก้วอ่อนจนหลอมตัวเมื่อนำมาเป่าให้หมุนแก้วไปด้วย หากเป่าแก้วโดยไม่ทำการหมุนแก้ว จะทำให้แก้วที่หมุนตัวจะย้อยลงด้านล่าง ทำให้แก้วไม่ตรงและความหนาบางไม่เท่ากัน ซึ่งต้องระวังในเรื่องนี้ให้มาก ก้นหลอดทดลองนี้ถ้ามีผนังบางกว่าผนังด้านข้างจะไม่ทนทานต่อการกด การกระแทก แต่หากมีผนังหนากว่าผนังด้านข้างของหลอดทดลองจะทนทานต่อการกระแทก แต่จะไม่ทนทานต่อความร้อน ดังนั้น จึงควรพยายามให้ผนังด้านข้างและที่ก้นหลอดหนาเท่ากันโดยตลอด

รูป 8.3 แสดงขั้นตอนการทำหลอดทดลอง

8.4 การทำแท่งแก้วคนสาร

การทำแท่งแก้วคนสาร (Stirrer) จะต้องใช้ แท่งแก้วตัน ซึ่งมีขนาดและความยาวตามต้องการและ คีม (Tweezer) สำหรับบีบให้แก้วแบน ซึ่งเป็นคีมโลหะมีลักษณะแบนเรียบตลอด ด้านนอกของคีมทั้งด้านล่างและด้านบนจะมีฉนวนกันความร้อนจากแก้วซึ่งนำมาบีบในขณะร้อน ฉนวนความร้อนทำจากไม้หรือแผ่นเซลโลกรีต หรืออื่น ๆ โดยเจาะรูไม้และคีมแล้วยึดติดกันด้วยสกรูให้แน่นทั้งด้านบนและด้านล่าง

ขั้นตอนก็คือ การเตรียมแก้ว ในการทำแท่งคนหากทำเป็นจำนวนน้อยก็ใช้มีดตัดแก้วตัดแท่งแก้วที่เตรียมออกตามความยาวที่ต้องการแล้วหักเป็นแท่ง ๆ แต่ถ้าทำเป็นจำนวนมาก ๆ ให้นำแท่งแก้วตันที่เตรียมไว้หลาย ๆ อันรัดด้วยยางยึดที่หัวและท้ายของแก้วให้แน่น คว้าแก้วที่นำมามัดเข้าด้วยกันด้านหัวและด้านท้ายตรงกันเรียบร้อยดี จากนั้นวัดความยาวตามที่ต้องการจากด้านหนึ่งไปยังอีกด้านหนึ่งเป็นระยะเท่า ๆ กัน นำแก้วที่วัดแล้วทั้งหมดมาเข้าเครื่องตัดแก้ว (ใช้วิธีนี้เมื่อมีเครื่องหมายตัดแก้วเท่านั้น) แก้วจะถูกตัดออกมารั้งละมาก ๆ ซึ่งเป็นวิธีที่ประหยัดเวลาได้มากกว่าการตัดทีละท่อน ๆ และการตัดแก้วด้วยวิธีนี้นิยมใช้กับแท่งแก้วตัน เพราะแก้วตันมีความหนา และแข็งกว่าแก้วกลวงมาก เวลาตัดแก้วจึงไม่แตก เมื่อตัดแก้วได้ตามต้องการแล้วจึงดำเนินการขั้นตอนไปดังนี้

1) ปรับเปลวไฟให้มีขนาดปานกลาง-ใหญ่ อุณหภูมิปานกลาง ถือแก้วด้วยมือซ้าย แล้วนำปลายด้านใดด้านหนึ่งของแท่งแก้วตันที่เตรียมไว้ (รูป 8.4 ก) เข้าไปพองเคียวกันก็หมุนแก้วไปรอบ ๆ แกน เมื่อแก้วถูกไฟจะเริ่มหลอมตัวและละลาย บริเวณที่ลมไฟจะย่นเข้ามาเป็นปม ให้ส่วนที่เป็นปมลนไฟอยู่และให้แท่งแก้วส่วนที่ถัดจากปมเล็กน้อยถูกเปลวไฟด้วย (รูป 8.4 ข)

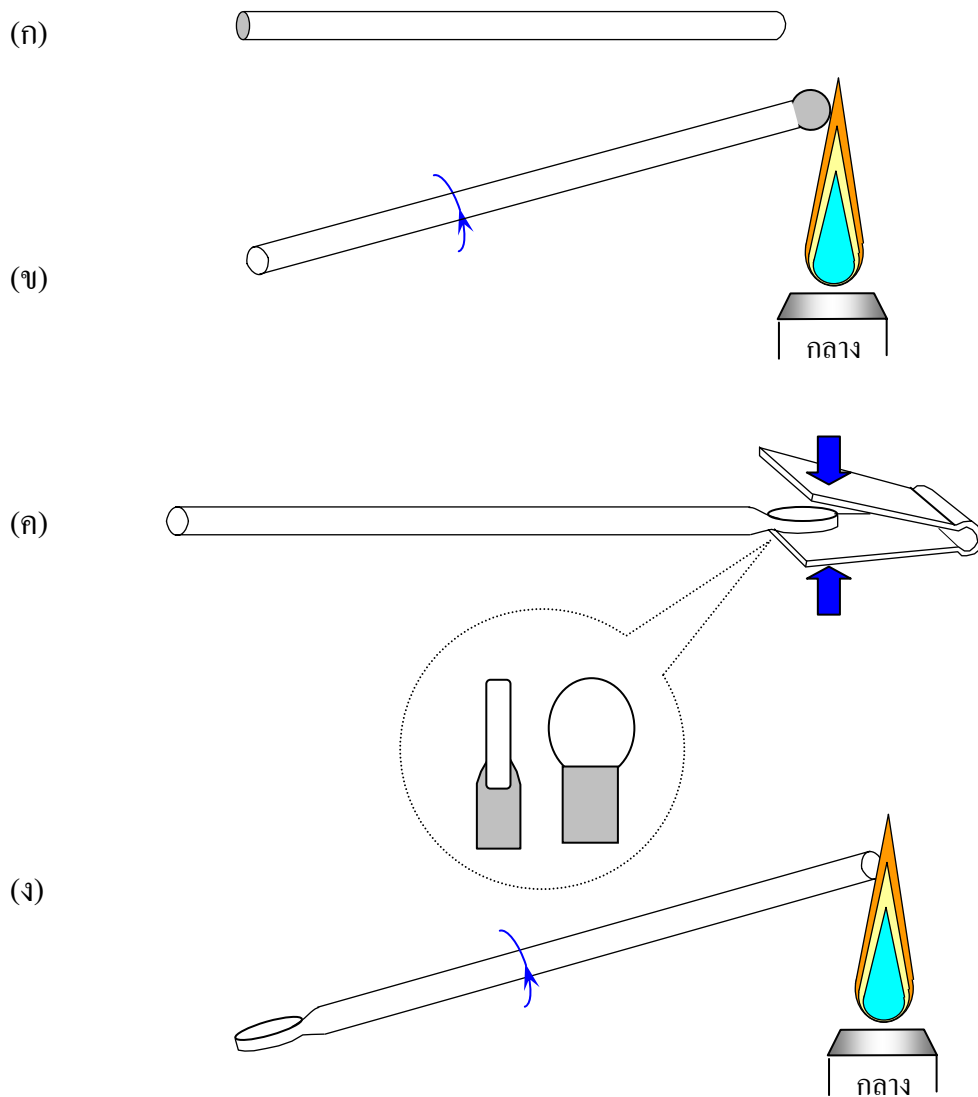
2) เมื่อปมแก้วหลอมจนโตพอที่จะนำออกมาบีบ (รูป 8.4 ค) ซึ่งแก้วจะแบนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับที่ย่นแก้วให้เป็นปมใหญ่หรือเล็ก ปมแก้วที่อ่อนตัวเมื่อถูกบีบจะแบนตามแรงบีบ ในขณะที่ทำการบีบปมแก้วควรดูให้แก้วที่ถูกบีบตรงไม่คดไปด้านใดด้านหนึ่ง ในทางปฏิบัติควรพลิกแท่งแก้วกลับไปกลับมาในขณะที่ทำการบีบแก้ว เพราะจะทำให้ส่วนที่บีบตรงและแบนได้รูปสวยงามกว่าการบีบแบบไม่กลับแท่งแก้ว โดยการบีบควรกระทำในแนวระดับสายตา การบีบแก้วไม่ควรบีบแรงหรือค่อยจนเกินไป เพราะการบีบแรงจนเกินไปจะทำให้แก้วที่ถูกบีบ

แบนมากและจะบางเกินไป หากบีบค้อยเกินไป แก้วจะแบนไม่เต็มที่ไม่เหมาะที่จะนำไปใช้งาน ดังนั้นควรบีบแรงพอสมควรจะทำให้แก้วแบนและหนาพอดี มองดูสวยงามและคงทน

3) หากส่วนที่เป็นแท่งแก้วไม่ตรงให้นำไปเข้าไฟใหม่ เมื่อแก้วเริ่มอ่อนตัวนำออกมาตัดให้ตรง

4) เมื่อตรงดีแล้วให้ทำการแอนนิลโดยใช้เปลวไฟ จนได้ที่แล้วทิ้งไว้ให้เย็น

5) ปลายแท่งแก้วอีกด้านหนึ่งลงไฟหมุนไปมาจนแก้วหายคมและกลมดี การที่ปลายแก้วด้านนี้ให้กลมเพื่อใช้ในการบดสาร (รูป 8.4 ง)

รูป 8.4 แสดงขั้นตอนการทำแท่งแก้วคนสาร

8.5 การต่อหลอดแก้วที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเท่ากัน

การนำหลอดแก้วมาต่อกัน นอกจากจะเป็นการซ่อมเครื่องแก้วที่แตกหรือหัก ให้สามารถนำมาใช้งานได้ดังเดิมแล้ว ยังเป็นการประหยัดแก้วได้โดยนำหลอดแก้วมาต่อกันเป็นหลอดแก้วที่ยาวขึ้น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป ทำให้สิ้นเปลืองแก้วและเวลาน้อยลง

การปรับเปลวไฟเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการต่อแก้ว เปลวไฟที่ใช้ต้องปรับให้พอดีกับแก้วที่จะนำมาต่อ เช่น การต่อแก้วขนาดเล็กต้องปรับเปลวไฟให้เล็ก การต่อแก้วขนาดใหญ่ต้องปรับเปลวไฟให้ใหญ่ด้วย การปรับเปลวไฟให้อุณหภูมิพอเหมาะ จะทำให้การต่อแก้วกระทำได้รวดเร็วและสวยงาม ขั้นตอนในการต่อแก้วมีดังนี้

1) นำหลอดแก้วที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางเท่ากันมา 2 ท่อน อุบลายด้านหนึ่งของแก้วด้านใดด้านหนึ่งด้วยจุกคอร์คแล้วถือไว้ด้วยมือซ้าย ส่วนหลอดแก้วอีกแท่งที่เหลือถือไว้ในมือขวาด้วยลักษณะการถือแบบปกติ (รูป 8.5 ก)

2) นำปลายหลอดแก้วทั้งคู่เข้าไฟพร้อม ๆ กัน (รูป 8.5 ก) หมุนแก้วรอบแนวแกนจนกระทั่งแก้วอ่อนตัว เลื่อนแก้วทั้งคู่ให้ส่วนปลายแตะกันพอดี พื้นที่หน้าตัดของแก้วจะติดกัน จากนั้นออกแรงดึงเล็กน้อยพร้อมกับหมุนแก้วไปเรื่อย ๆ (รูป 8.5 ข) แก้วบริเวณที่ติดกันจะคอดลง (รูป 8.5 ค)

3) นำแก้วออกจากไฟแล้วเป่าลมเข้าไปทางหลอดแก้วที่ปิด (แก้วที่ถือในมือขวา) ให้แก้วที่คอดลงขยายตัวออกเท่า ๆ กับแนวหลอดแก้วเดิม หรือโตกว่าเล็กน้อย พร้อมกับหมุนแก้วไปรอบ ๆ แนวแกนและจัดให้แก้วตรงไม่คดงอหรือบิดเบี้ยว (รูป 8.5 ง) แก้วจะเย็นลงและเกิดการแข็งตัว

4) นำแก้วเข้าไฟอีก ลนตรงตำแหน่งเดิมพร้อมกับหมุนแก้วไปเรื่อย ๆ เมื่อแก้วหลอมอ่อนตัว ให้ออกแรงดันมือทั้งสองข้างเข้าหากันเบา ๆ (รูป 8.5 จ) แก้วจะย่นและไหลไปรวมกันทำให้ผนังหนากว่าเดิม

5) นำแก้วออกจากไฟ เป่าลมเข้าทางปลายเปิดให้ส่วนที่หลอมมีขนาดโตกว่าหลอดแก้วเดิมเล็กน้อย (รูป 8.5 ฉ) หมุนแก้วที่อ่อนตัวให้ตรงพร้อมทั้งดึงแก้วออกทั้งสองข้างจนแก้วที่นูนยื่นออกและเล็กเท่ากับหลอดเดิม หากจุดที่ต่อยังไม่เรียบหรือมีความหนาบางไม่เท่ากัน ให้ทำซ้ำในขั้นตอน ก-ฉ จนกว่าแก้วที่ต่อเป็นเนื้อเดียวกัน ตรง และมีขนาดเท่ากันตลอด

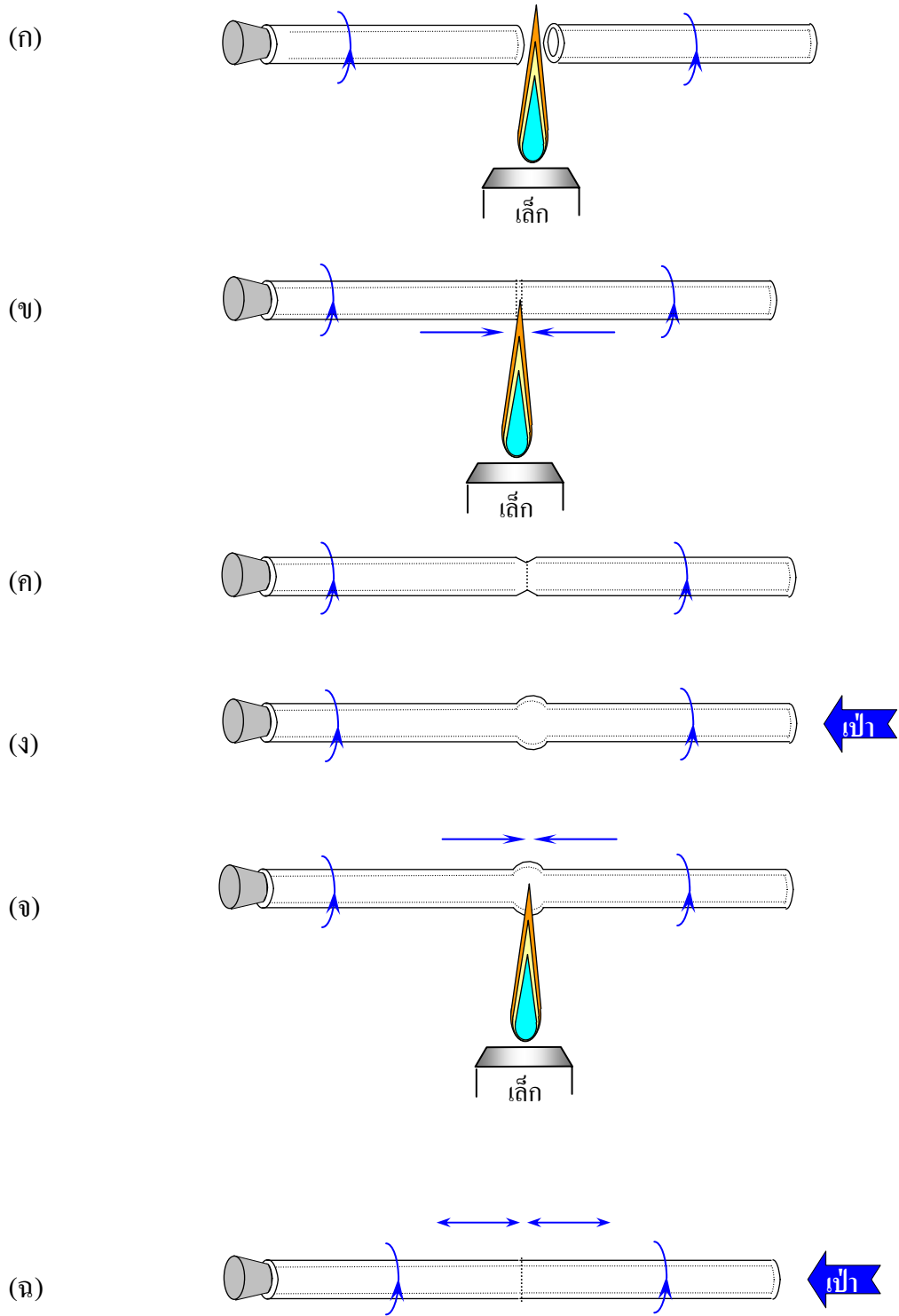
6) ทำการแอนนิลโดยใช้เปลวไฟ จนได้ที่แล้วทิ้งไว้ให้เย็น

การนำแก้วออกจากไฟมาเป็นั้น เมื่อแก้วหลอมตัวเข้ากันดีแล้วจึงนำออกมาเป่าพร้อมกับหมุนแก้วไปรอบ ๆ ถ้าหากไม่หมุนแก้วไปด้วย แก้วที่อยู่ด้านล่างจะย้อยลง ทำให้บริเวณนี้โป่งออกมากกว่าส่วนอื่น ๆ หรืออีกวิธีหนึ่งของการเป่าแก้วให้มือซ้ายถือหลอดแก้วอยู่ด้านล่าง ส่วนมือขวาอยู่ด้านบนโดยให้หลอดแก้วที่เป่าตั้งฉากกับพื้น เพื่อว่าแก้วที่อ่อนตัวถูกลมเป่าดันภายในจะขยายตัวออกทุก ๆ ด้าน การเป่าไม่ควรเป่าแรงจนเกินไป ให้เป่าแรงพอควรโดยให้แก้วขยายตัวออกโตกว่าหลอดแก้วเล็กน้อยและนำแก้วมาดึงเบา ๆ จนแก้วที่โป่งออกเท่าหลอดแก้วเดิมและตรง

ในการเป่าแก้วแต่ละครั้งนั้น การฝึกหัดระยะแรก ๆ แก้วที่ต่ออาจจะไม่ตรง เนื้อแก้วหนาบางไม่เท่ากัน หรือมีการโป่งออก ทั้งนี้มีสาเหตุมาจาก

- 1) หมุนแก้วทั้งสองมือไม่พร้อมกัน
- 2) แก้วหลอมตัวไม่สม่ำเสมอ
- 2) หมุนแก้วช้าหรือเร็วเกินไป
- 4) ปรับเปลวไฟไม่ได้พอเหมาะ
- 5) การเป่าลมเข้าในหลอดแก้ว เป่าเบาหรือแรงเกินไป

ดังนั้นผู้หัดเป่าแก้วใหม่จึงต้องใช้ความพยายามอย่างมากและเมื่อทำไปนาน ๆ จะเกิดความชำนาญขึ้น ทำให้ใช้เวลาน้อยลง

รูป 8.5 แสดงขั้นตอนการต่อหลอดแก้วที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางเท่ากัน

8.6 การต่อหลอดแก้วที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางต่างกัน

การต่อหลอดแก้วที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางต่างกันเข้าด้วยกัน อาจแบ่งย่อยได้อีกสองชนิดคือ

- การต่อหลอดแก้วที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางต่างกันไม่มาก
- การต่อหลอดแก้วที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางต่างกันมาก

8.6.1 การต่อหลอดแก้วที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางต่างกันไม่มาก

1) นำหลอดแก้วต่างขนาดกันมาอย่างละหนึ่งท่อน ปิดปลายด้านหนึ่งของหลอดแก้วที่มีขนาดโตแล้วถือไว้ด้วยมือซ้าย ถือหลอดแก้วที่มีขนาดเล็กกว่าไว้ด้วยมือขวา

2) ปรับเปลวไฟได้ตามที่ต้องการแล้ว นำหลอดแก้วที่มีขนาดโตเข้าไฟให้ปลายแก้วถูกไฟหมุนไปรอบ ๆ จนแก้วหดตัวลงจนมีขนาดเท่ากับท่อนเล็ก (รูป 8.6 ก) เอาออกจากไฟและปล่อยให้แข็งตัว

3) เมื่อแก้วใหญ่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเท่ากับแก้วเล็กแล้ว นำแก้วทั้งสองเข้าไฟ เมื่อแก้วทั้งสองเริ่มอ่อนตัวนำแก้วทั้งสองมาแตะกัน (รูป 8.6 ข) จากนั้นยึดบริเวณที่แตะกันให้คอดลงเล็กน้อย (รูป 8.6 ค)

4) นำแก้วออกมาเป่า ให้ส่วนที่คอดมีขนาดโตเท่ากับแก้วเล็ก (รูป 8.6 ง) จากนั้นนำแก้วเข้าไฟอีก ให้เปลวไฟอยู่ก่อนมาทางด้านแก้วโตเล็กน้อย (รูป 8.6 จ) เพราะตรงปลายของแก้วโตแก้วจะหนา การที่แก้วหนานั้นเพราะครั้งแรกที่เอาแก้วตรงนี้เข้าไฟและทำให้มีขนาดเท่ากับแก้วเล็กนั้น แก้วโตหดตัวลงเป็นเหตุให้แก้วส่วนนี้หนากว่าส่วนอื่น ดังนั้นจึงต้องนำส่วนนี้เข้าไฟเพื่อทำให้ส่วนนี้บางลง หมุนหลอดแก้วพร้อมกันทั้งสองมือ

5) เมื่อแก้วอ่อนตัวลงแล้ว นำออกมาเป่าจนแก้วขยายตัวเป็นเนื้อเดียวกัน ในขณะที่แก้วยังอ่อนตัวให้นำแก้วทั้งสองออกจากเปลวไฟมาหมุนให้แก้วทั้งสองตรง จนกว่าแก้วจะแข็งตัว แก้วบริเวณที่ต่อจะดีหรือไม่ สังเกตได้ดังนี้คือ ถ้าบริเวณที่ต่อเรียบและเนื้อแก้วหนาบางเท่ากันโดยสม่ำเสมอ และบริเวณที่ต่อไม่กว้างจนเกินไปจึงจะนับว่าต่อได้ดี

6) ถ้าวรอยต่อไม่เรียบ คอดหรือโปรงไปถือว่าการต่อยังไม่ดีพอต้องนำเข้าไปใหม่ แล้วเริ่มต้นทำซ้ำตามขั้นตอนที่กล่าวแล้วข้างต้นจนกว่ารอยต่อจะดีหรือเรียบร้อยตามต้องการ (รูป 8.6 ฉ)

7) เมื่อต่อเสร็จเรียบร้อยแล้วควรทำการแอนนิลโดยเปลวไฟประมาณ 5-10 นาที เพื่อลดความเครียดของแก้ว ณ บริเวณที่ถูกไฟเผา

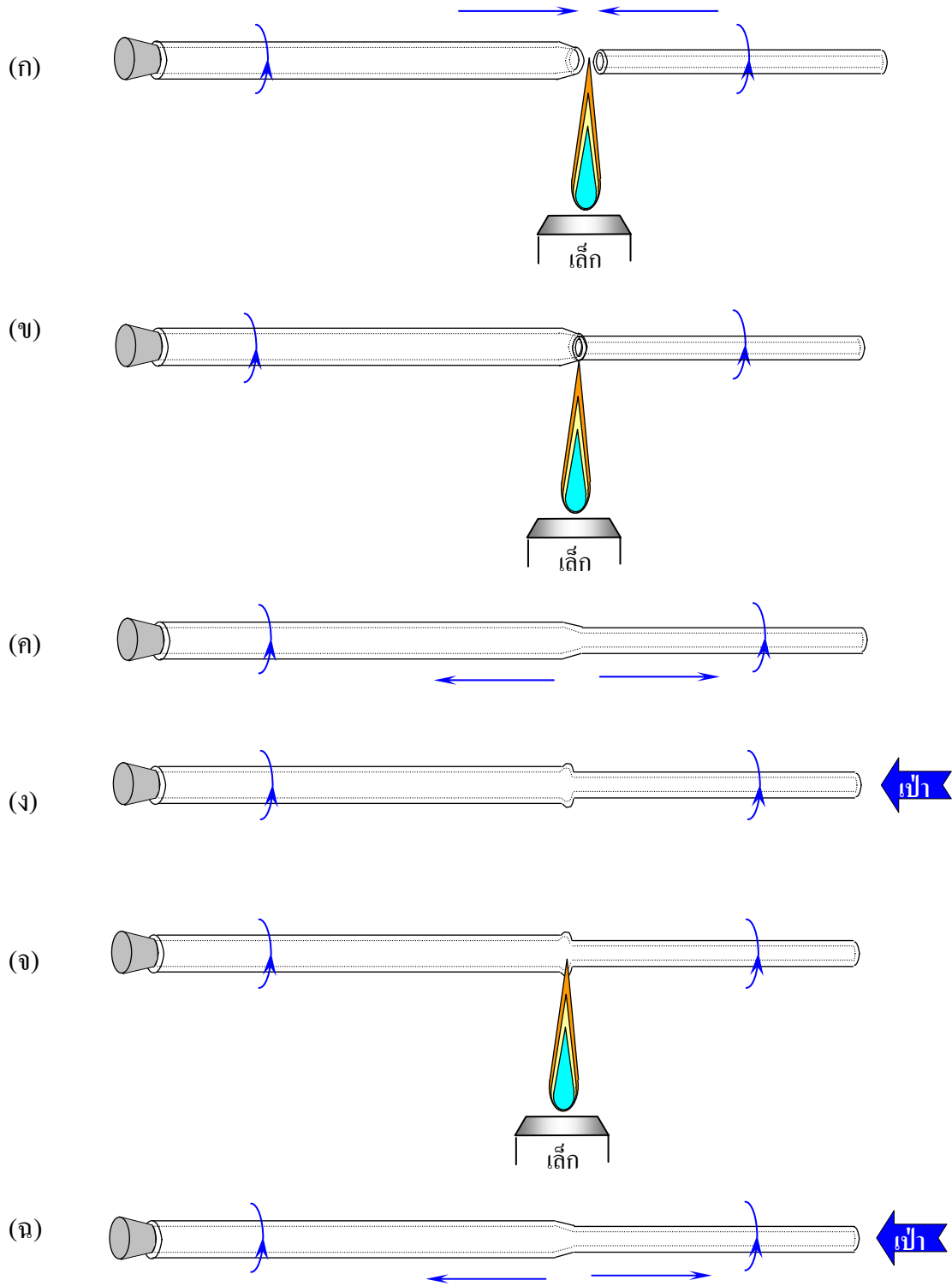
8.6.2 การต่อหลอดแก้วที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางต่างกันมาก

การต่อหลอดแก้วนี้จะต่างจากหัวข้อที่ผ่านมา เพราะไม่อาจจนปลายหลอดแก้วที่มีขนาดใหญ่ ให้มีขนาดรูแคบลงได้โดยเร็ว และจะมีปัญหาที่แก้วหลอมจะไหลรวมกันทำให้มีผนังหนามากเป็นเหตุให้ทำงานขึ้นไปไม่สะดวก วิธีการที่เหมาะสมจึงเป็นการยึดแก้วที่มีขนาดใหญ่เสียก่อน จากนั้นทำการปิดปลายเหมือนการทำหลอดทดลอง แล้วจึงทำปลายให้เป็นรูที่มีขนาดเท่ากับหลอดแก้วที่มีขนาดเล็กนั้นและขั้นตอนสุดท้ายจึงเป็นการต่อหลอดแก้วเข้าด้วยกัน วิธีทำโดยละเอียดมีดังต่อไปนี้

1) เตรียมหลอดแก้วที่จะต่อไว้ นำปลายด้านใดด้านหนึ่งของหลอดแก้วที่มีขนาดใหญ่เข้าไปเพื่อทำการยึดแก้วโดยใช้แก้วตันช่วย

2) เมื่อยึดแก้วได้แล้วปรับเปลวไฟให้มีขนาดเล็กลง นำแก้วขนาดใหญ่ที่ยึดแล้วไปตัดโดยใช้เปลวไฟขั้นแรกเป็นการตัดบริเวณที่ยึดออกจนเร็วเล็กเหลืออยู่ประมาณ 10 ซม. (รูป 8.7 ก)

3) การปิดหลอดแก้วขนาดใหญ่ โดยนำแก้วบริเวณที่เริ่มคอดเล็กกลงไปนั้นเข้าไปพรมไปรอบ ๆ จนแก้วอ่อนตัวดีแล้วดึงแก้วส่วนที่เร็วเล็ก (ซึ่งอยู่ในมือขวา) ออก การดึงนี้จะต้องดึงเนื้อแก้วส่วนที่หลอมเหลวออกบางส่วนในลักษณะที่จะทำให้ผนังแก้วใหญ่ที่ปิดนั้นไม่หนาหรือบางจนเกินไป นำแก้วออกจากไฟรอให้แข็งตัว ปรับเปลวไฟให้เล็กลงอีกเล็กน้อย

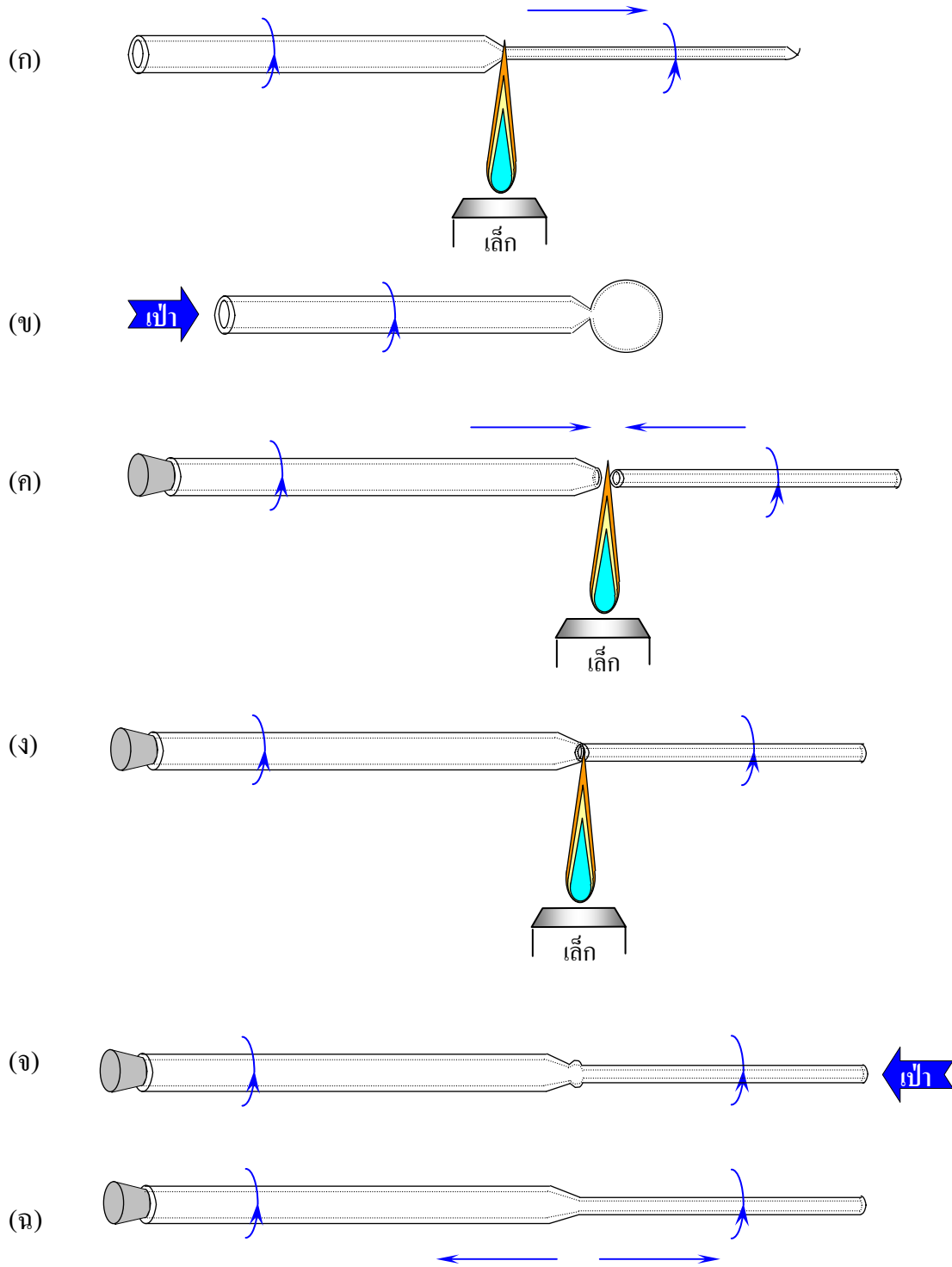

รูป 8.6 แสดงขั้นตอนการต่อหลอดแก้วที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางต่างกันไม่มาก

4) นำส่วนก้นหลอดที่ปิดเข้าไฟ ลนจนแก้วอ่อนตัวดี (บริเวณแก้วที่ถูกลนไฟให้ หลอมต้องมีขนาดใกล้เคียงกับของแก้วที่จะมาต่อ) เอาหลอดแก้วออกจากไฟเป่าลมเข้าไปใน หลอดเบา ๆ ส่วนแก้วที่หลอมจะโป่งและแตกออกไป (รูป 8.7 ข) ถ้าแก้วที่โป่งนี้ไม่แตกให้ นำไปขยี้เบา ๆ กับพื้นที่แข็ง เช่น ผนังถังขยะโลหะ หรือของแข็งอื่น ๆ ก็ได้ เมื่อแก้วที่โป่ง แตกออกจะทำให้เหลือหลอดแก้วที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางใหญ่และปลายด้านหนึ่งเรียวยาวเล็กลง จนมีรูเปิดเล็ก ๆ แต่งรูเล็ก ๆ นี้ให้เรียวยาวไฟ แก้วจะหลอมและไหลไปรวมกันทำให้หนาขึ้น ขณะเดียวกันต้องพยายามทำให้รูเปิดเล็ก ๆ นี้มีขนาดเท่ากับเส้นผ่าศูนย์กลางของหลอดแก้วเล็กที่ จะนำมาต่อ

5) หากจุกจอร์กมาปิดปลายของหลอดแก้วใหญ่ไว้ ต่อจากนั้นจะเป็นการเชื่อมต่อ แก้วขนาดใหญ่กับแก้วขนาดเล็กเข้าด้วยกัน (รูป 8.7 ค-ฉ) ซึ่งกระทำเหมือนการต่อหลอดแก้วที่มี เส้นผ่าศูนย์กลางต่างกันไม่มากนัก

รูป 8.7 แสดงขั้นตอนการต่อหลอดแก้วที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางต่างกันมาก

8.7 การเป่าแก้วให้เป็นกระเปาะ

การเป่ากระเปาะแก้วให้กลมมีหลายวิธีด้วยกัน ขึ้นอยู่กับแก้วที่นำมาเป่าและ การใช้แก้วชนิดใด โดยต้องคำนึงถึงการนำแก้วไปใช้งานเป็นหลักใหญ่ การเป่าแก้วมีวิธีการดังนี้

8.7.1 การเป่ากระเปาะแก้ว แบบที่ 1

1) นำหลอดแก้วที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางที่ต้องการมา 1 แท่ง จุดไฟปรับอุณหภูมิพอปานกลาง คือไม่สูงหรือต่ำจนเกินไปและให้เปลวไฟโตพอเหมาะกับแก้วที่นำมาเป่า

2) นำแก้วเข้าไฟ หมุนแก้วพร้อม ๆ กันทั้งสองมือ เมื่อเห็นว่าแก้วเริ่มอ่อนตัว ย่นแก้วเข้าหากันทีละน้อย ๆ จนกว่าบริเวณแก้วที่ถูกไฟย่นเข้าหากันมีความหนาตามต้องการ (รูป 8.8 ก)

3) ปรับเปลวไฟให้เล็กลง นำแก้วเข้าไฟให้แก้วด้านปลายทางขวามือของรอยย่นถูกเปลวไฟและหมุนแก้วรอบ ๆ พร้อมกันทั้งสองมือ

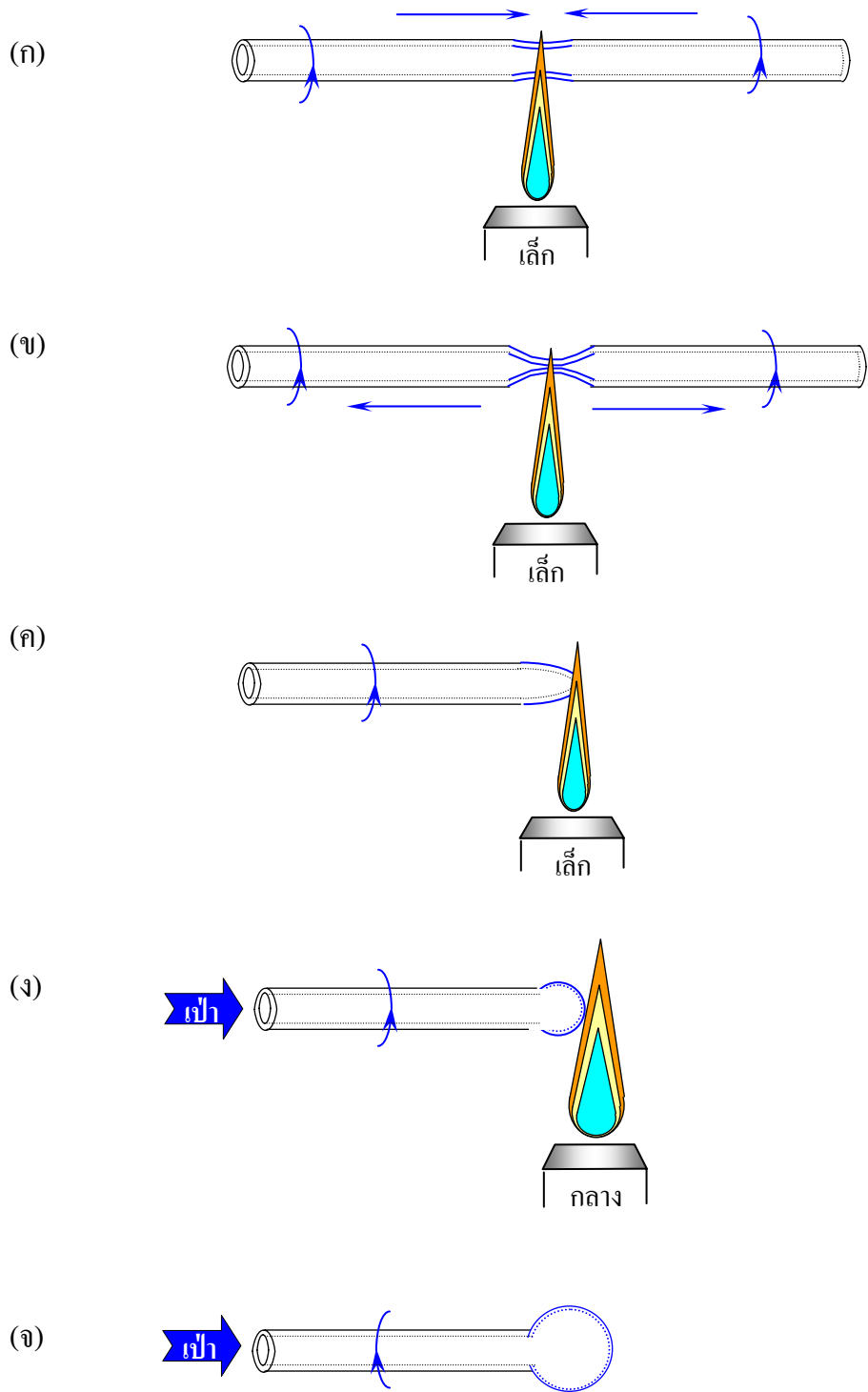
4) เมื่อแก้วหลอมตัวค่อย ๆ ดึงแก้วออกจากกัน (รูป 8.8 ข) แล้วนำแก้วที่ยืดออกเข้าไฟให้ชิดกับส่วนที่คอดทางซ้ายมือ (ชิดกับแก้วหนา) จนแก้วขาดออกจากกัน (รูป 8.8 ค)

5) ปรับเปลวไฟให้ใหญ่พอกับแก้วที่ย่นไว้ นำแก้วส่วนตรงปลายที่ย่นไว้เข้าไปให้ไฟถูกรอยย่นโดยทิ้งถึงทำการหมุนแก้วไปรอบ ๆ จนกว่าแก้วที่ถูกไฟจะเริ่มอ่อนตัว

6) นำแก้วออกจากไฟมาทำการหมุนเฉียงให้ตรง และทำการเป่าพร้อมกันไปด้วย (รูป 8.8 ง-จ) ทำเช่นนี้ จนกว่าจะได้ขนาดของกระเปาะตามที่ต้องการ

จากวิธีการที่กล่าวข้างต้นจะเห็นว่า การย่นแก้ว เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการเป่ากระเปาะแก้ว เพราะว่าการย่นแก้วจะทำให้แก้วหนากว่าปกติแก้วที่มีความหนาเมื่อทำการเป่าเป็นกระเปาะ กระเปาะที่ได้ออกมาย่อมมีความหนา เมื่อนำมาใช้งานย่อมมีความแข็งแรง ลักษณะของกระเปาะแก้วที่ได้นั้นคือ เมื่อเป่าเป็นกระเปาะออกมา เนื้อของแก้วเรียบหนาบางเท่ากันตลอดมองดูไม่เป็นคลื่น

บทที่ 8 ปฏิบัติการเป่าแก้วเบื้องต้น

รูป 8.8 แสดงขั้นตอนการเป่ากระเป่าแก้ว แบบที่ 1

8.7.2 การเป่ากระเปาะแก้ว แบบที่ 2

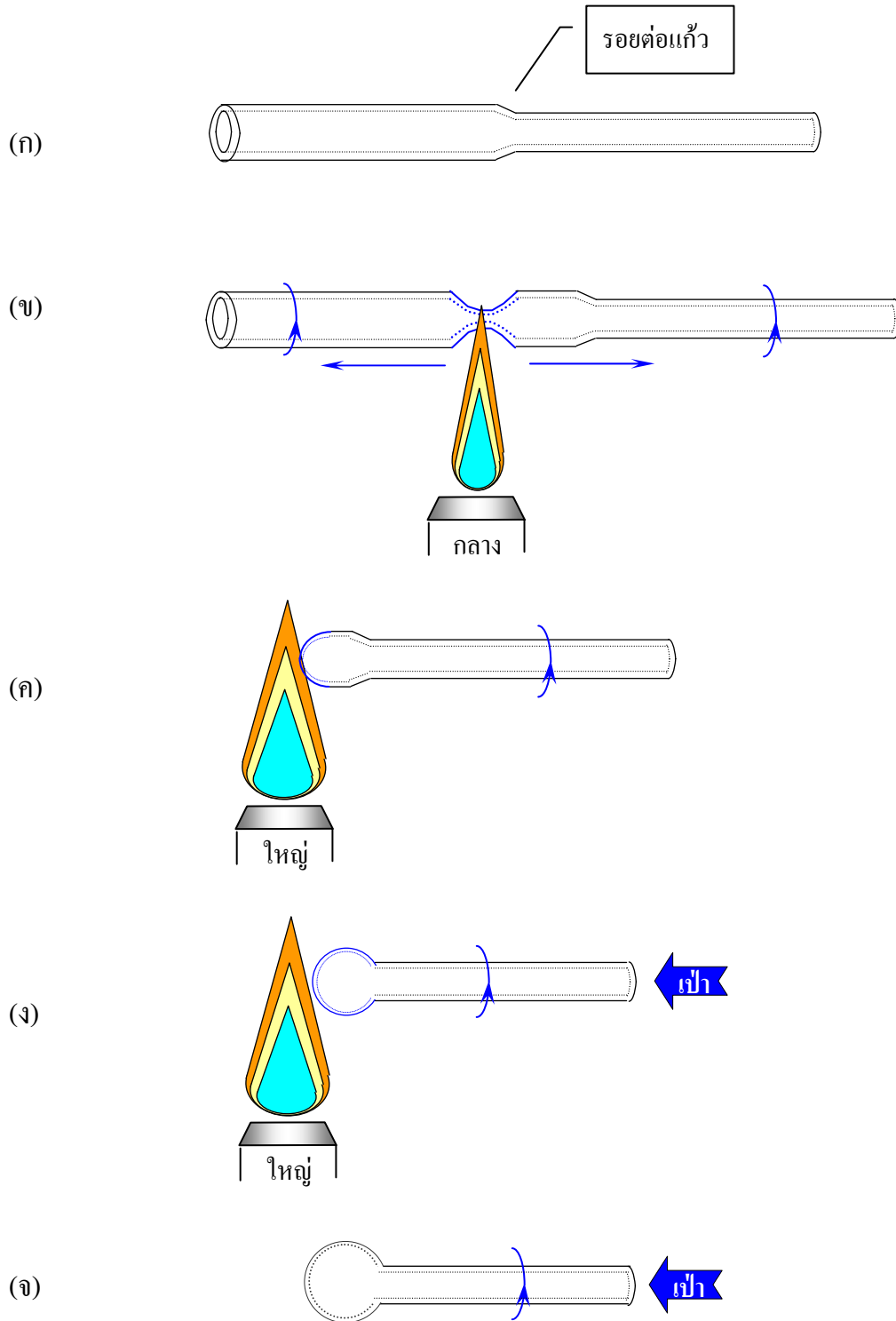
1) นำหลอดแก้วที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางเล็กและใหญ่มาอย่างละแท่ง นำมาต่อกันตามวิธีการต่อหลอดแก้วที่มีขนาดต่างกันไม่มาก (รูป 8.9 ก)

2) เมื่อทำการต่อเรียบร้อยแล้ว นำหลอดแก้วทางด้านที่มีขนาดใหญ่เข้าไฟ โดยตำแหน่งที่นำเข้าไฟจะอยู่ห่างมากน้อยเพียงใดจากรอยต่อระหว่างแก้วขนาดใหญ่กับแก้วขนาดเล็กนั้น ขึ้นอยู่รูปร่างและขนาดของกระเปาะที่ต้องการ ยิ่งกระเปาะมีขนาดใหญ่เท่าใดตำแหน่งที่เข้าไฟจะอยู่ห่างจากรอยต่อมากขึ้นเท่านั้น หมุนแก้วพร้อมกันทั้งสองมือ หมุนไฟจนแก้วอ่อนตัวค่อยดึงแก้วออกจากกัน (รูป 8.9 ข)

3) นำแก้วที่ยืดออกไปตัดด้วยไฟให้ชิดกับด้านที่ต่อกับแก้วเล็ก (รูป 8.9 ค) เมื่อตัดออกจากกันแล้ว แก้วใหญ่จะเหลือติดกับแก้วเล็กพอที่จะนำมาเป่าเป็นกระเปาะได้

4) นำแก้วด้านใหญ่เข้าไฟ พร้อมกับหมุนไปรอบ ๆ จนเห็นว่าแก้วเริ่มอ่อนตัวจึงนำออกมาเป่าพร้อมกับหมุนแก้วไปด้วย (รูป 8.9 ง) เมื่อเห็นว่ากระเปาะแก้วกลมดีผนังมีความหนาเท่ากันตลอดตามต้องการ จึงทำการแอนนิลโดยใช้เปลวไฟ

5) หากแก้วยังไม่กลมหรือเรียบดีให้นำเข้าหลอดไฟใหม่อีก (รูป 8.9 จ) ทำเช่นนี้จนกว่าจะได้กระเปาะแก้วตามขนาดที่ต้องการ สิ่งที่ต้องระวังก็คือในขณะที่แก้วอยู่ในไฟพยายามอย่าให้ไฟถูกแก้วเล็กที่ถืออยู่มากเกินไป เพราะจะทำให้แก้วคดซึ่งยากในการตกแต่งภายหลัง

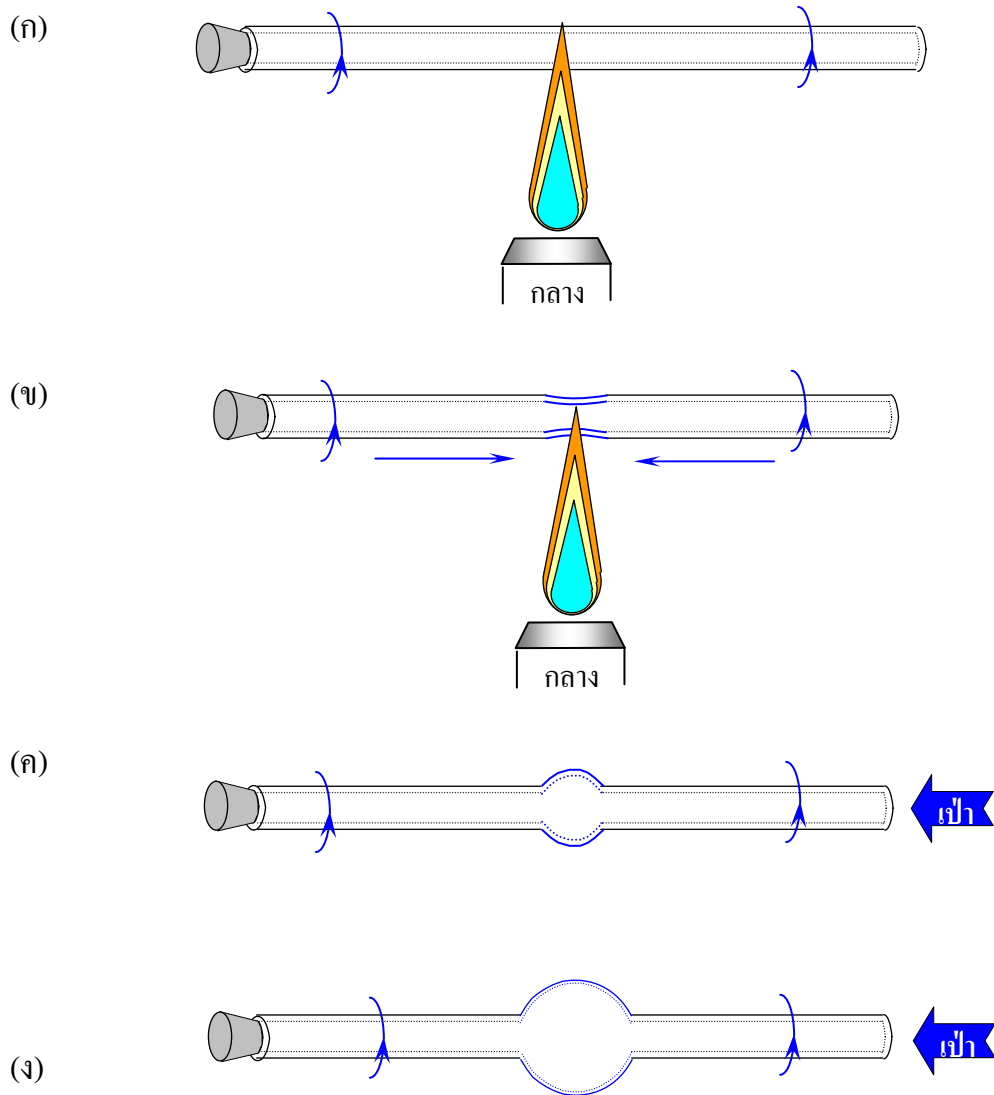
รูป 8.9 แสดงขั้นตอนการเป่ากระเป่าแก้ว แบบที่ 2

8.8 การเป่ากระเปาะแก้วสองแขน

กระเปาะที่อยู่กลางหลอดแก้วนั้นมีไว้เพื่อให้กักเก็บปริมาตรของของเหลวหรือสารละลายได้มากขึ้น (หากไม่มีกระเปาะอาจต้องใช้หลอดแก้วที่มีขนาดยาวจนใช้การได้ไม่สะดวก) หรือเพื่อช่วยลดความเร็วของเหลวที่ไหลในหลอดแก้วนั้น กระเปาะนี้ ได้แก่ กระเปาะที่อยู่ตรงกลางของปิเปต กระเปาะกลางหลอดหยดซึ่งใช้ประโยชน์ในการปิดปากขวดและกระเปาะกักเก็บของเหลวในเครื่องแก้วที่ใช้หาค่าความหนืดของของเหลวหรือสารละลาย เป็นต้น วิธีการทำกระเปาะสองแขนมีดังต่อไปนี้

- 1) นำหลอดแก้วที่มีขนาดและความยาวตามต้องการมาปิดปลายด้านหนึ่งด้วยจุกคอร์ก (รูป 8.10 ก)
  - 2) จากนั้นปรับเปลวไฟให้มีขนาดเท่ากับขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของกระเปาะที่ต้องการ เอาหลอดแก้วบริเวณที่จะทำกระเปาะเข้าไป หมุนแก้วรอบ ๆ แนวแกนจนกระทั่งแก้วเริ่มหลอม พยายามย่นแก้วช้า ๆ โดยใช้มือดันแก้วเข้าหากันในขณะที่ทำการหมุนแก้วด้วยดังรูปที่ (รูป 8.1 ข)
  - 3) เมื่อผนังแก้วที่หลอมมีความหนาพอ จึงนำออกมาเป่าพร้อมกับหมุนไปรอบ ๆ ปกติการเป่าครั้งเดียวมักจะไม่ได้กระเปาะที่มีขนาดและลักษณะตามต้องการ (รูป 8.10 ค) ดังนั้น
  - 4) เมื่อแก้วเริ่มแข็งตัวจึงต้องนำเข้าไปใหม่ แก้วส่วนที่เป่าได้นั้นจะหดตัวลงและหลอมใหม่ จากนั้นจึงนำออกมาเป่าอีก (รูป 8.10 ง) ทำเช่นนี้จนกว่าจะได้กระเปาะที่มีผนังหนาสม่ำเสมอเท่ากับหรือใกล้เคียงกับผนังของหลอดแก้วและมีขนาดและรูปร่างกลมตามที่ต้องการ
- การย่นแก้วนั้นเพื่อให้แก้วมีความหนาขึ้นกว่าปกติ เมื่อเป่าออกไปเป็นกระเปาะ กระเปาะจะได้มีความหนาทำให้ทนทานต่อการกระแทกและแรงกดจึงไม่แตกง่าย หากไม่มีการย่นแก้วเลย เมื่อเอาออกมาเป่าจะได้กระเปาะที่มีผนังบาง ทำให้แตกหักเสียหายง่าย ยิ่งกระเปาะที่ต้องการมีขนาดโตเท่าใด การย่นแก้วจะต้องย่นให้ผนังหนามากขึ้นเท่านั้น สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งได้แก่ ขั้นตอนการเป่าให้เป็นกระเปาะ แก้วที่หลอมอยู่ตรงกลางระหว่างแก้วที่แข็งตัว ดังนั้นในระหว่างการเป่าลมด้วยปากจึงต้องพยายามหมุนแก้วทั้งสองมือพร้อม ๆ กันไป เพื่อให้กระเปาะที่ได้กลมและเนื้อแก้วไม่บิดเป็นเกลียว ปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่องานที่ทำ ได้แก่ เปลวไฟ การเป่ากระเปาะสองแขนนี้จะต้องปรับเปลวไฟให้มีอุณหภูมิปานกลางและมีขนาดของเปลวไฟเท่ากับขนาดของกระเปาะที่ต้องการ หากเปลวไฟเล็กเกินไป แก้วจะไม่ถูก

ไฟอย่างทั่วถึงทำให้กระเปาะที่เป่าได้มีลักษณะเป็นคลื่นไม่เรียบเสมอกัน และมักจะก่อให้เกิดความยุ่งยากในการตกแต่งในภายหลัง

รูป 8.10 แสดงขั้นตอนการเป่ากระเปาะแก้วสองแขน

8.9 การงอแก้ว

การงอแก้ว เป็นการนำแท่งแก้วตรงซึ่งอาจเป็นแท่งแก้วกลมหรือตัน ที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางที่กำหนด มาทำการดัดงอให้มีมุมงอตามต้องการ และมีรัศมีการโค้งงอที่กำหนด ทั้งนี้เพื่อการใช้งานตามความต้องการ แก้วที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางเล็กจะทำการโค้งได้ง่ายกว่าแก้วที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางใหญ่ และการงอแก้วที่มีขนาดใหญ่ขึ้น จะมีความยากลำบากเพิ่มขึ้นตามลำดับ แก้วที่งอได้จะมีมุมงอที่ดีและมีความสวยงามเพียงใดนั้น จะขึ้นอยู่กับความชำนาญของช่างเป่าแก้วเอง

การงอแก้วนั้น จะเป็นการดัดแปลงให้แก้วโค้งงอโดยที่แก้วทั้งสองข้างของส่วนที่งอนั้นทำมุมกันตามต้องการ โดยอาจให้เป็นมุมแหลม มุมฉาก มุมป้าน หรืองอกลับ ซึ่งเรียกกันว่ารูปตัว U แก้วที่จะงอต้องนำมาทำให้ร้อนตัวในเปลวไฟ และส่วนที่จะทำให้ร้อนตัวนั้นจะมีขนาดเพียงใดขึ้นอยู่กับมุมงอที่ต้องการ ในกรณีที่ทำเป็นรูปตัว U นั้นจะต้องพิจารณารัศมีของส่วนโค้งที่ต้องการเป็นเกณฑ์ ถ้าต้องทำให้ส่วนของแก้วที่ร้อนมีขนาดยาวขึ้นจะต้องใช้เปลวไฟที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ในบางกรณีที่ต้องการให้มีขนาดยาวมากอาจแก้ไขโดยวิธีฉนวนไฟแบบเฉียง ๆ ไม่ตั้งฉากกับเปลวไฟ ทั้งนี้เพื่อให้ส่วนของแก้วที่ถูกไฟมีขนาดยาวออกไปตามต้องการ สำหรับการงอเป็นมุมแหลมหรือมุมฉากนั้นส่วนของแก้วที่ถูกไฟจะมีความยาวประมาณสองเท่าของขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของแก้ว

อุณหภูมิของเปลวไฟเป็นสิ่งสำคัญมาก ปกติอุณหภูมิที่ใช้เป็นอุณหภูมิปานกลาง ถ้าอุณหภูมิต่ำเกินไปแก้วจะได้รับความร้อนไม่เพียงพออาจจะไม่หลอมเป็นพลาสติก แต่หากใช้อุณหภูมิสูงเกินไปแก้วจะหลอมเป็นพลาสติกที่มีความหนืดต่ำ ทำให้ไหลง่ายและยากต่อการดัดให้โค้งงอได้รูป ขนาดของเปลวไฟจะขึ้นอยู่กับขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของแก้ว มุมงอที่ต้องการ และ/หรือ รัศมีของการโค้งงอ

แท่งแก้วตันหรือกลมเมื่อนำมางอให้เป็นมุมนั้น เนื้อแก้วบริเวณด้านในของมุมจะเบียดกันส่วนด้านนอกของมุมจะถูกยืดห่างจากกัน เป็นเหตุให้แก้วบริเวณมุมมีลักษณะแบน การงอแก้วที่ดีจะต้องทำให้มุมโค้งงอสวยงาม และขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของแก้วไม่เปลี่ยนแปลง และในกรณีที่เป่าแก้วกลมของแก้วจะต้องไม่ตีบตรงมุมที่งอได้นั้น การงอแท่งแก้วตันจะใช้เทคนิคการปฏิบัติเข้าช่วยเพื่อไม่ให้แก้วแบนตรงมุม ส่วนการงอแท่งแก้วกลมจะใช้วิธีเป่าลม

ด้วยปากเข้าไปในหลอดแก้วเพื่อไม่ให้หลอดแก้วตีบตรงมุมงอ ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะการงอแท่งแก้วกลวง ซึ่งมีวิธีการทำดังต่อไปนี้

1) เตรียมหลอดแก้วที่จะทำการงอ วัดระยะและทำเครื่องหมายโดยใช้ดินสอเขียนแก้ว (การใช้ดินสอเขียนแก้วนั้นอาจมีสีตกค้างเมื่อทำการงอเสร็จแล้ว ดังนั้นจึงทำการจืดให้เป็นรอยจาง ๆ เท่านั้น) ปิดปลายด้านหนึ่งของหลอดแก้วด้วยจุกคออร์ก

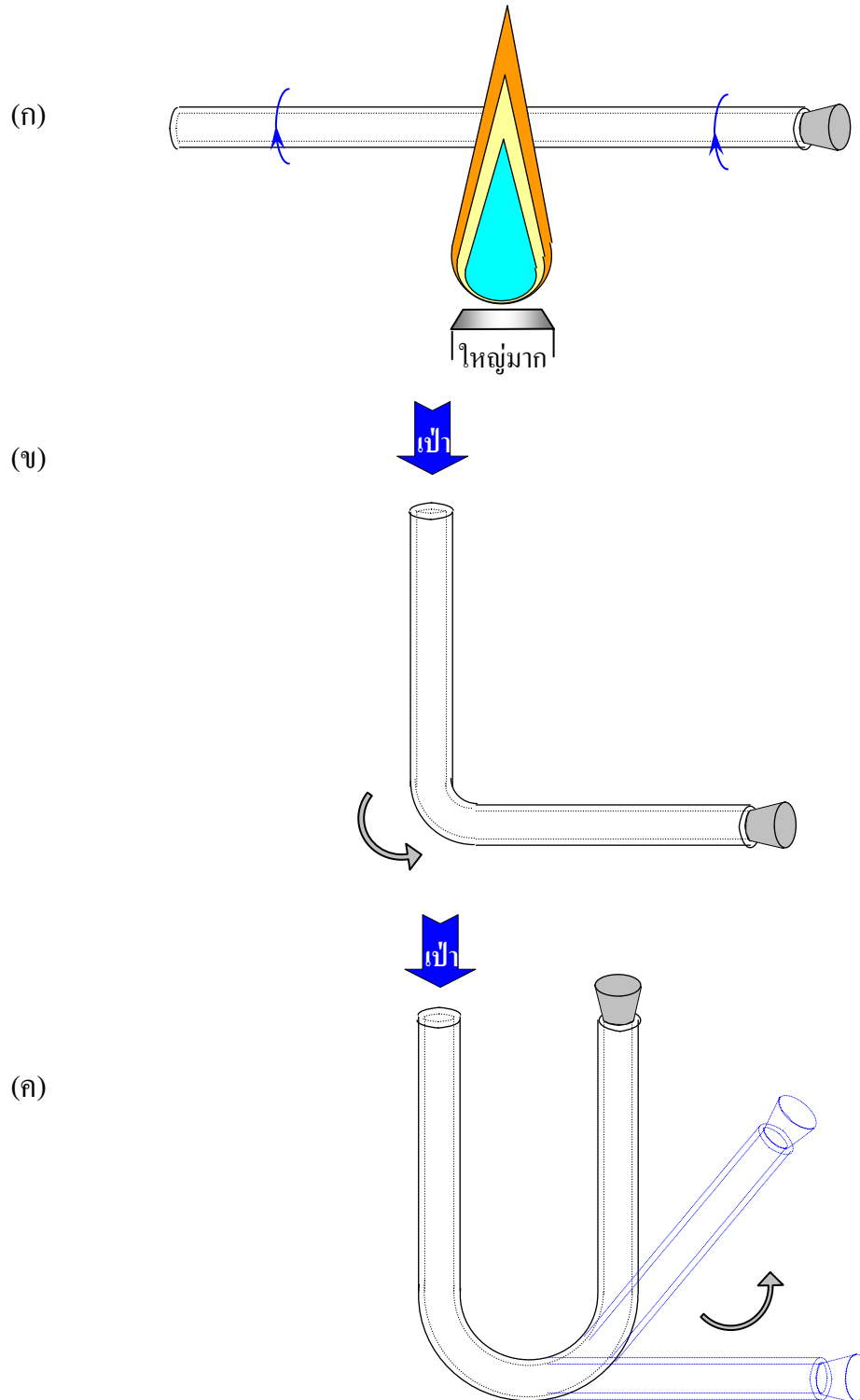
2) ถือแก้วโดยให้ปลายที่ปิดจุกคออร์กอยู่ในมือขวา (ปลายด้านเปิดอยู่ทางมือซ้าย) ทั้งนี้มือขวาจะจับแก้วแบบคว่ำมือ ส่วนมือซ้ายจับแบบหงายมือ (กลับกันกับการจับแก้วปกติ) (รูป 8.11 ก)

3) นำแก้วบริเวณที่มีเครื่องหมายเข้าไฟที่มีอุณหภูมิปานกลางและขนาดพอเหมาะ ความยาวของแท่งแก้วที่ถูกไฟจะขึ้นอยู่กับมุมที่จะงอได้กล่าวแล้ว คือ ประมาณสองเท่าของเส้นผ่าศูนย์กลางแก้วในกรณีที่ต้องการงอให้เป็นมุมต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ 180° ส่วนในกรณีที่ทำเป็นรูปตัวยูนั้นจะขึ้นอยู่กับรัศมีความโค้งของก้นตัว U (ส่วนที่โค้งงอเป็นครึ่งวงกลม)

4) หมุนแก้วในไฟจนกระทั่งแก้วเริ่มจะหลอมเป็นพลาสติก นำแก้วออกจากไฟแล้วทำการงอและเป่าลมพร้อม ๆ กัน

การงอและเป่าลมนั้นจะถือแก้วให้ตั้งฉากกับพื้น ให้ปลายที่มีจุกคออร์ก (หรือมือขวา) อยู่ล่าง ส่วนปลายเปิดจ่อเข้ากับริมฝีปาก มือซ้ายที่จับแก้วจะออกแรงงอแก้วพร้อมกับเป่าลมเข้าไปในหลอดแก้วเบา ๆ เพียงแค่ให้แก้วที่ตีบขยายตัวออกจนมีขนาดของรูสมำเสมอตลอดท่อแก้วเท่านั้น

5) เมื่อแก้วแข็งตัวให้ตรวจสอบดูว่ามุมที่งอได้เป็นไปตามที่ต้องการหรือไม่ และแก้วบริเวณที่งอนั้นมีลักษณะตีบหรือไม่ หากยังไม่ได้งานที่ดีตามประสงค์จะต้องนำเข้าไปใหม่ โดยใช้เปลวไฟที่มีอุณหภูมิต่ำกว่าเดิม เมื่อแก้วเริ่มเหลวจึงนำออกมาตัดและ/หรือเป่าใหม่ให้ได้ตามต้องการ (รูป 8.11 ค)

รูป 8.11 แสดงขั้นตอนการงอแก้วแบบตัว L และตัว U

8.10 การทำข้อเพื่อยึดสายยาง

อุปกรณ์แก้วบางอย่างนั้นปลายของหลอดแก้วหรือท่อแก้ว จะสวมต่อกับสายยางหรือท่อพลาสติก การที่ผิวภายนอกของปลายหลอดแก้วหรือท่อแก้วเรียบลื่นทำให้ยึดติดกับสายยางได้ไม่ดี เป็นผลให้เกิดการรั่วซึมหรือส่วนที่ต่อหลุดออกจากกันได้ เพื่อป้องกันปัญหานี้ จึงใช้วิธีทำให้ภายนอกของท่อแก้วหรือหลอดแก้วนูนขึ้นเป็นแบบข้ออ้อย ซึ่งจะช่วยให้ยึดติดสายยางหรือท่อพลาสติกดีขึ้น นอกจากนี้อาจใช้สายรัดหรือลวดเหล็ก คัดทับสายยางหรือท่อพลาสติกเพื่อให้รอยต่อแน่นยิ่งขึ้นจนไม่เกิดการรั่วซึมหรือหลุดออกจากกัน การทำผิวแก้วให้เป็นข้ออ้อยนี้อาจทำเพียงข้อเดียวหรือมากกว่าก็ได้ กรณีที่ทำมากกว่าข้อเดียวนั้น ข้ออ้อยแรกที่อยู่ไกลที่สุดจากรูเปิดของท่อแก้วจะทำให้มีลักษณะเป็นข้อนูนสูงที่สุด และลดหลั่นลงมาตามลำดับจนถึงข้อที่อยู่ใกล้ปลายเปิดจะนูนน้อยที่สุด นอกจากนี้ตรงปลายเปิดของท่อแก้วจะทำให้เรียวลงเล็กน้อยเพื่อความสะดวกในการสอดใส่เข้าไปในสายยางหรือท่อพลาสติก การทำผิวแก้วให้เป็นข้อนั้นมีวิธีการทำดังนี้

1) เตรียมหลอดแก้วขนาดที่ต้องการ ปรับเปลวไฟให้มีขนาดเท่ากับเส้นผ่าศูนย์กลางของหลอดแก้ว ทำการยึดปลายด้านหนึ่งของแก้วออก ส่วนปลายอีกข้างหนึ่งจะทำคล้ายกัน (โดยให้ยาวของแก้วระหว่างปลายทั้งสอง เกินกว่าความยาวของข้อต่อที่ต้องการเล็กน้อย)

2) ยึดแก้วออก และตัดส่วนที่ไม่ต้องการออก (รูป 8.13 ก)

3) ปรับเปลวไฟให้มีขนาดเล็กลงนำแก้วเข้าไฟโดยให้ผนังด้านที่อยู่ไกลตัวถูกไฟหมุนแก้วไปรอบ ถ้าต้องการทำข้ออ้อยเพียงข้อเดียว ตำแหน่งที่เข้าไฟจะอยู่ห่างจากส่วนที่เรียวเล็กเนื่องจากการยึดแก้ว ประมาณ 2 ซม. (รูป 8.13 ข) แต่ถ้าต้องการทำหลายข้อจะต้องให้ส่วนที่ถูกไฟห่างออกไปอีก (3-4 ซม.)

4) เมื่อแก้วอ่อนตัวดีแล้วจึงนำออกจากไฟหมุนแก้วรอบแนวแกนพร้อมกับการออกแรงดันที่มือ ให้แก้วยุบเข้าหากัน ผนังแก้วนูนออกจนมีขนาดตามต้องการ

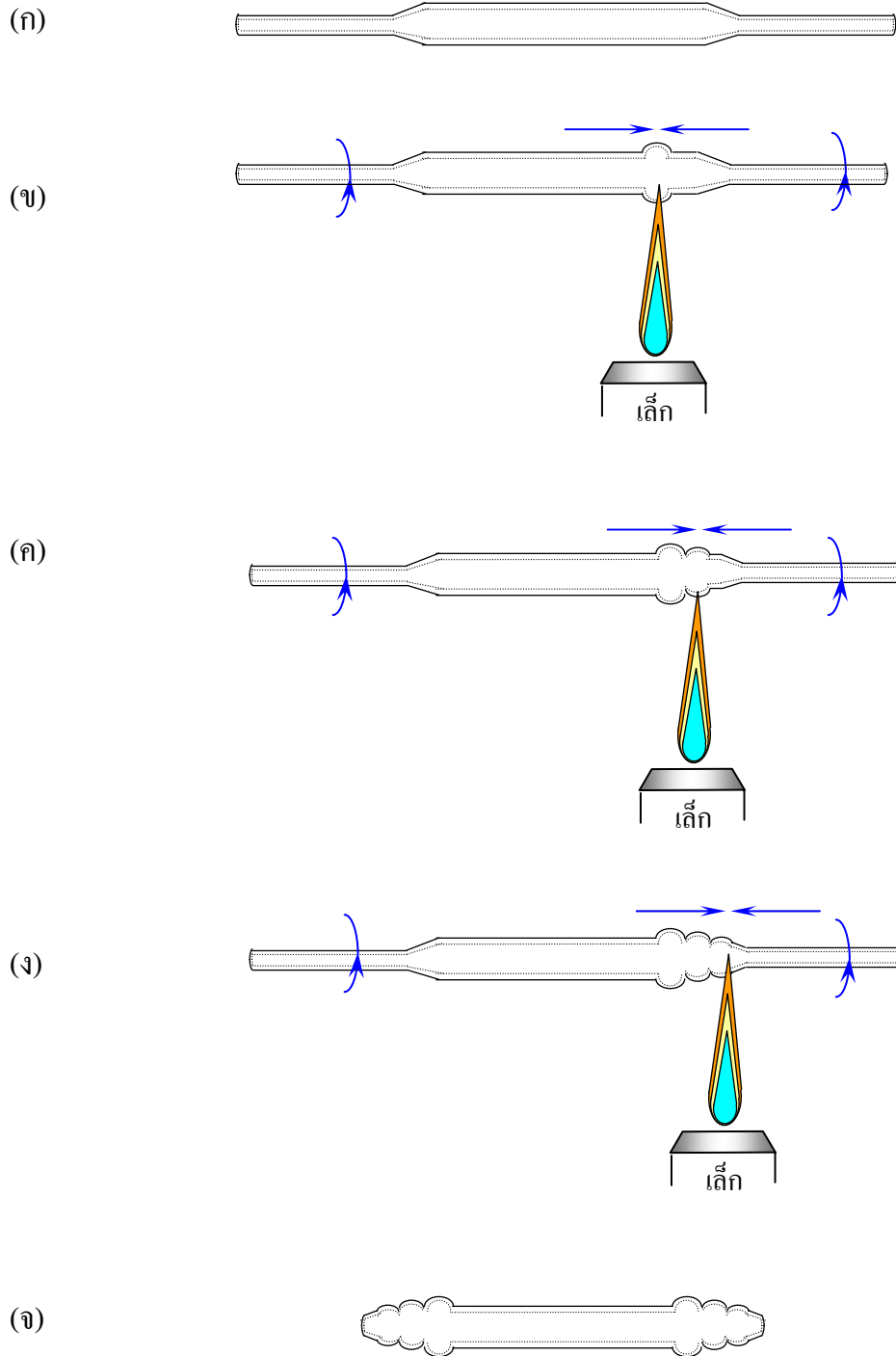
5) ทำข้อที่สอง สาม และต่อ ๆ ไป จะทำแบบเดียวกัน แต่รอยนูนจะมีความสูงน้อยลงตามลำดับ และจะอยู่ถัดออกมาทางแก้วที่ยึดนั้น (รูป 8.13 ค, ง) โดยระยะที่ห่างระหว่างข้อจะเป็นเท่าใดขึ้นอยู่กับการใช้งานหรือความประสงค์ของผู้ใช้

6) เมื่อย่นแก้วให้เป็นข้อจนครบตามต้องการแล้วจึงตัดส่วนปลายของแก้ว(ที่เรียวเล็กลงเนื่องจากการยึดแก้วออก) และแต่งให้รูเปิดโตพอเหมาะ (รูป 8.13 จ)

หากต้องการให้ได้รอยย่นที่สวยงาม ควรจะมีแผ่นทำขอบ กระทำโดยเอาแก้วที่ย่นดีแล้วมากลึงเบาๆ กับแผ่นทำขอบ ส่วนขอบแก้วที่ถูกกลึงเป็นส่วนที่อยู่สุดของรอยย่น และแก้วที่จะมากลึงต้องอยู่ในลักษณะที่ยังอ่อนตัว การกลึงให้หมุนแก้วไปรอบ ๆ ทำไปจนกระทั่งบริเวณที่ถูกแผ่นขอบเป็นรอยโคจรรอบและหดตัวลงเล็กน้อยทำให้ได้รอยลึกลึกเล็กน้อยรอบหลอดแก้ว สำหรับส่วนที่ไม่ถูกแผ่นทำขอบจะอยู่ในลักษณะนูนเป็นข้ออ้อยที่สวยงามตามต้องการ สำหรับข้ออ้อยอื่น ๆ ถัดลงมาก็ทำในทำนองเดียวกัน

รูป 8.12 แผ่นทำขอบสำหรับทำข้อต่อสายยาง

รูป 8.13 แสดงขั้นตอนการทำส่วนปลายหลอดแก้วให้เป็นข้ออ้อย

8.11 การต่อแก้วสามทาง

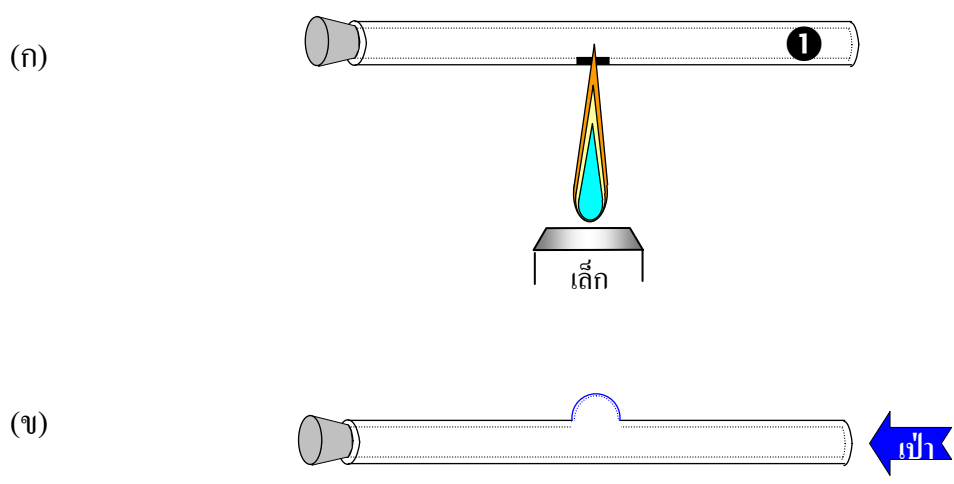
ข้อต่อแก้ว 3 ทางมี 2 แบบคือ รูปตัวที (T) และรูปตัววาย (Y) ซึ่งใช้ต่อในระบบท่อเพื่อแยกกระแสของไหลทั้งของเหลวและก๊าซ นอกจากนี้การต่ออุปกรณ์เครื่องแก้วเป็นแขนแยกออกไป เช่น ขวดคลั่น ก็จัดอยู่ในพวกการต่อแก้วสามทางเช่นกัน วิธีการต่อแก้วสามทางรูปตัวทีทำได้ดังนี้

- 1) นำแก้วขนาดที่ต้องการมา 2 ท่อน วัดความยาวและตัดให้มีความยาวตามต้องการ (แก้วแท่งที่ 1 และ 2 รูป 8.14 ก)
- 2) เอาจุกคอร์กมาปิดปลายด้านใดด้านหนึ่งของแก้วทั้ง 2 ท่อน จากนั้นนำแท่งแก้วยาว(1) มาวัดระยะและทำเครื่องหมายที่กึ่งกลางแท่งด้วยดินสอเขียนแก้ว ซึ่งเป็นตำแหน่งที่จะต้องทำให้เป็นรูเปิดเพื่อต่อเข้ากับแท่งแก้วสั้น(2)
- 3) ปรับเปลวไฟให้มีขนาดเล็กแล้วนำแก้วยาว(1) เข้าไฟให้ปลายของเปลวไฟจ่อที่ผิวแก้วที่ตำแหน่งเดียวเท่านั้น (รูป 8.14 ก)
- 4) เมื่อแก้วที่จุดนั้นอ่อนตัวนำออกจากไฟแล้วเป่าลมเข้าในหลอดแก้วเบา ๆ ให้แก้วโป่งออกเล็กน้อย (รูป 8.14 ข)
- 5) นำแก้วที่โป่งเข้าไฟ ส่วนที่โป่งออกจะยุบลงและอ่อนตัว (รูป 8.14 ค)
- 6) นำออกมาเป่าซ้ำให้แก้วโป่งออกมาก ๆ (รูป 8.14 ง) จากนั้นเคาะแก้วส่วนที่โป่งทิ้งไป จะได้แท่งแก้วยาวที่มีรูเปิดบนผนังตามต้องการ (รูป 8.14 จ)
- 7) ทำการแต่งขอบที่แตกให้เรียบและให้มีขนาดรูเปิดเท่า ๆ กันกับขนาดของแท่งแก้วสั้น(2)
- 8) นำปลายเปิดของแท่งแก้วสั้นและรูเปิดบนผนังของแท่งแก้วยาวนี้เข้าไฟ (รูป 8.14 ฉ) พร้อม ๆ กัน หมุนแก้วสั้นไปรอบ ๆ (แก้วที่ยาวมีจุกคอร์กปิดหัวและท้าย) เมื่อแก้วทั้งสองอ่อนตัวดีแล้วจึงนำไปแตะให้ติดกัน จากนั้นดึงออกจากกันเบา ๆ
- 9) นำออกจากไฟเป่าลมเข้าทางรูเปิดของแก้วแท่งสั้นให้ส่วนที่ยุบพองตัวออก (รูป 8.14 ช)
- 10) ทำการปรับเปลวไฟให้มีขนาดเล็กลงไปอีกแล้วนำแก้วบริเวณรอยต่อเข้าไฟ หมุนแก้วเพื่อให้รอยต่อถูกไฟอย่างสม่ำเสมอ วิธีการที่จะให้ได้รอยต่อที่เชื่อมกับทุกด้านให้ใช้เปลวไฟขนาดเล็กจี้ตรงหมายเลข 1 ก่อน (รูป 8.14 ซ)

11) เมื่อแก้วอ่อนตัวนำออกมาเป่าเบา ๆ จากนั้นย้ายตำแหน่งไปหมายเลข 2, 3, 4 ตามลำดับ แต่ละหมายเลขทำเช่นเดียวกับหมายเลข 1 คือ เมื่อแก้วอ่อนตัวนำออกมาเป่าจนกระทั่งสังเกตเห็นว่าเนื้อแก้วบริเวณรอยต่อเป็นเนื้อเดียวกันและสังเกตเห็นรอยต่อว่าผิวเรียบเสมอกันดีหรือไม่

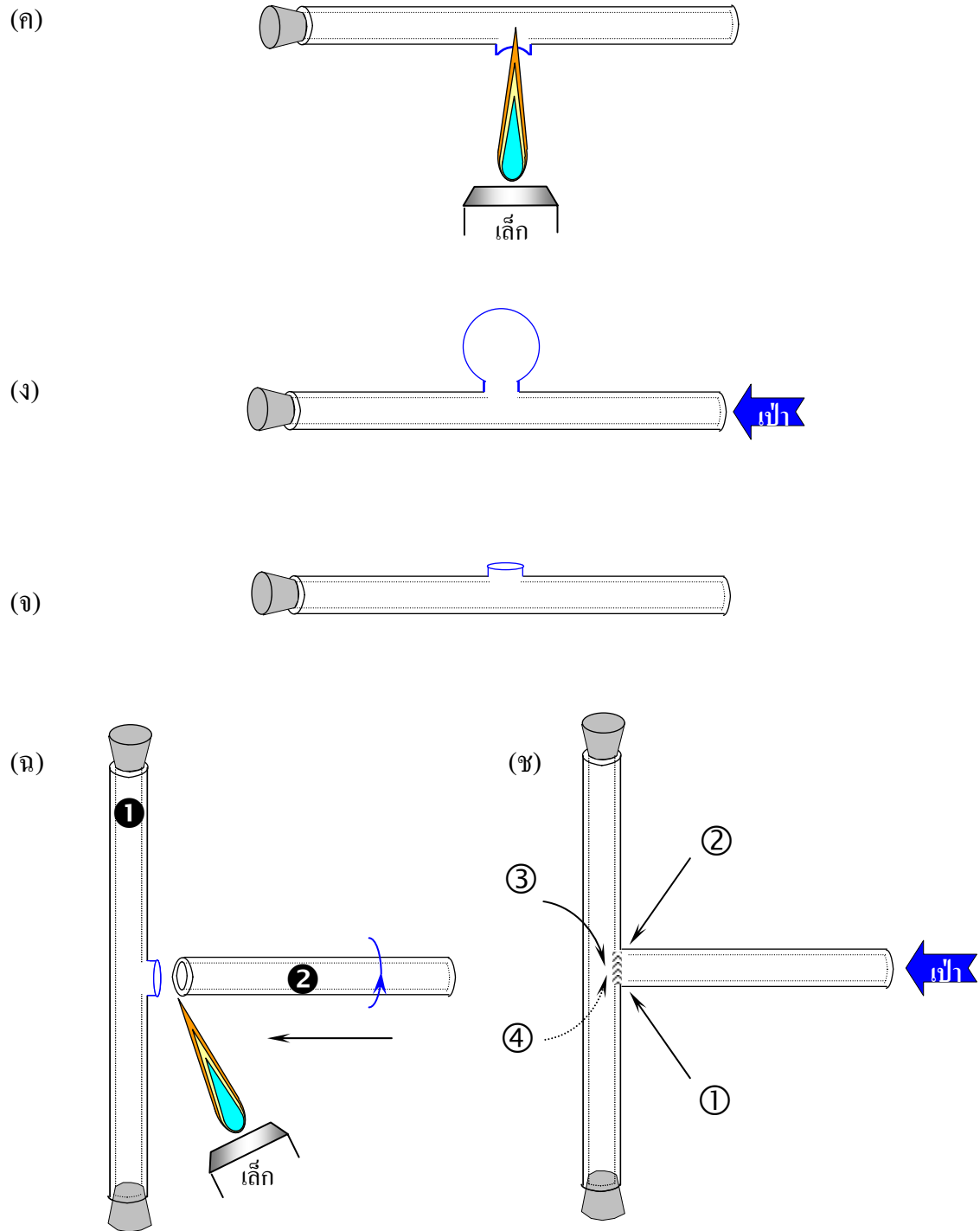
12) หากมีส่วนโคนนโป่งออกมาหรือคอดเว้าเข้าไป จะทำให้หลอดแก้วมีลักษณะไม่เรียบ ซึ่งอาจมีผลต่อการไหลของของไหลโดยเฉพาะของเหลวในระหว่างการใช้งานได้ ดังนั้นจึงต้องทำให้รอยต่อเรียบและโค้งได้รูป ฉะนั้นหากมีส่วนที่นูนหรือคอดเว้าจะต้องนำส่วนนั้นเข้าไปพองอ่อนตัวและนำออกมาเป่าตกแต่งให้ได้รูป อนึ่งการต่อแก้วรูปตัวที (T) นี้ แก้วทั้ง 2 ชิ้นจะต้องตั้งฉากกัน ฉะนั้นในขณะที่ทำการเป่าตกแต่งจึงควรตัดให้แขนที่แยกออกไปตรงและตั้งฉากกับแท่งแก้วที่ยาวด้วย

13) เมื่อเสร็จแล้วต้องทำการแอนนิลโดยใช้เปลวไฟรอให้แก้วเย็น หากต้องการทำผนังบริเวณปลายท่อให้เป็นข้ออ้อยเพื่อยึดสายยางก็สามารถทำได้ตามขั้นตอนที่กล่าวแล้ว

รูป 8.14 แสดงขั้นตอนการต่อแก้วสามทางรูปตัว T

รูป 8.14 แสดงขั้นตอนการต่อแก้วสามทางรูปตัว T (ต่อ)

8.12 การทำข้อต่อแก้ว (Joint)

การใช้จุกยางและท่อสำหรับต่อเครื่องแก้วชนิดต่าง ๆ ค่อย ๆ ถูกทดแทนโดยอุปกรณ์มาตรฐาน ที่เรียกว่า ข้อต่อ (Joint) “Quickfit” ซึ่งทำจากแก้ว ข้อต่อนี้ประกอบด้วย Cone และ Socket ผิวภายนอกของ Cone มาตรฐานเฉพาะบริเวณที่จะต่อเข้ากับ Socket จะถูกขัดและจะสวมพอดีกับ Socket มาตรฐานเดียวกันซึ่งผิวภายในจะขัดเช่นกัน เมื่อสวมเข้าด้วยกันจะเป็นข้อต่อ (Joint) ที่แข็งแรงและไม่มีรอยร้าว

British Standard Specification ได้กำหนดสัดส่วนของข้อต่อ (Joint) มาตรฐานของรูปกรวยไว้คือ องศาความเอียงของข้างกรวยจะเป็น $2^{\circ} 51' 45''$ ข้อต่อที่มีขายในปัจจุบันจะมีอยู่สามชุด ซึ่งใช้สัญลักษณ์ B, C และ D โดยที่สัญลักษณ์เหล่านี้จะแทนความยาวของผิวขัดที่สวมต่อกันระหว่าง Cone กับ Socket โดยแบบ B จะมีส่วนที่สวมกันยาวที่สุด แบบ D จะสั้นที่สุด

International Organization for Standardization ได้เสนอแนะว่าบนข้อต่อควรจะมีระบุเครื่องหมายต่างๆ ซึ่งแสดงถึง

- สัญลักษณ์แสดงชุดของข้อต่อ
- เส้นผ่าศูนย์กลางที่ใหญ่ที่สุดของส่วนที่ถูกขัด
- ความยาวเป็นมิลลิเมตรของส่วนที่ถูกขัดที่สวมต่อกัน

ด้วยเหตุนี้ข้อต่อที่มีเครื่องหมาย B24/29 แสดงว่า เป็นข้อต่อของชุด B มีเส้นผ่าศูนย์กลางที่ปลายที่ใหญ่ที่สุดเป็น 24 มิลลิเมตร และความยาวของส่วนที่สวมถึงก้านเป็น 29 มิลลิเมตร ข้อต่อที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 24 มิลลิเมตรนี้ ในชุดทั้ง 3 ของข้อต่อจะมีเครื่องหมายดังนี้ B24/29, C24/20 และ D24/10 แต่ในปัจจุบันสัญลักษณ์ B, C และ D ได้เลิกใช้แล้ว ฉะนั้นจะมีเพียงเครื่องหมาย 24/29, 24/20, 24/10 เท่านั้น

Cone และ Socket ที่ใช้ในปัจจุบันทำจากแก้วแข็ง (Borosilicate glass) และมีขนาดต่าง ๆ กันจากชนิด 5/13 ถึง 55/44

Cone และ Socket นี้มีราคาแพงจึงควรใช้ด้วยความระมัดระวังตรงส่วนที่สัมผัสกันบางครั้งอาจต้องทาด้วยกรีส (Grease) บาง ๆ ก่อนสวมต่อกันและนำไปใช้งาน เช่น การนำไปใช้เป็นอุปกรณ์ในการทำรีฟลักซ์ (Reflux) ความร้อนที่ใช้จะทำให้เกิดสูญญากาศที่ข้อต่อ

ได้ ฉะนั้นหากไม่ทำด้วยกรีสแล้ว จะถอดออกจากกันได้ยาก ในกรณีที่เกิดปัญหานี้ขึ้น อาจแก้ไขได้โดยการแช่ในน้ำยาล้าง หรือสารละลายล้างทำความสะอาดเครื่องแก้วสักพักหนึ่งหรือแช่ข้างคืน หากยังไม่สามารถแยกออกจากกันได้ก็ควรทำให้แห้งก่อนแล้วลนส่วนต่อด้วยเปลวไฟอ่อน ๆ นอกจากนี้ ตรงส่วนผิวที่ถูกขัดไว้ ไม่ควรใช้ของมีคมหรือของแข็งไปขูดผิวหน้านั้น เพราะจะทำให้สวมต่อกันได้ไม่สนิทเท่าที่ควรและจะเป็นข้อเสียโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากต้องการทำการทดลองในบรรยากาศที่ขาดออกซิเจน

ในปี ค.ศ. 1967 Quickfit ได้ปรับปรุงข้อต่อมาตรฐานใหม่ ซึ่งเรียกว่า “Clearfit” โดยที่ Cone และ Socket จะเป็นแก้วใสหมดคือส่วนที่จะสวมต่อกันไม่เป็นแก้วขัดเหมือนกับพวกข้อต่อ “Quickfit” ข้อดีของ “Clearfit” มีดังนี้

- ส่วนมากมักจะไม่จำเป็นต้องทำด้วยกรีส (Grease) ก่อนการสวมเข้าด้วยกัน
- อันตรายจากการยึดแน่นของ Cone และ Socket น้อยลง
- ผิวที่เรียบของแก้วใสของข้อต่อนี้ทำให้ทำความสะอาดได้ง่ายและปราศจาก

สิ่งเจือปนมากกว่าแบบผิวขัด

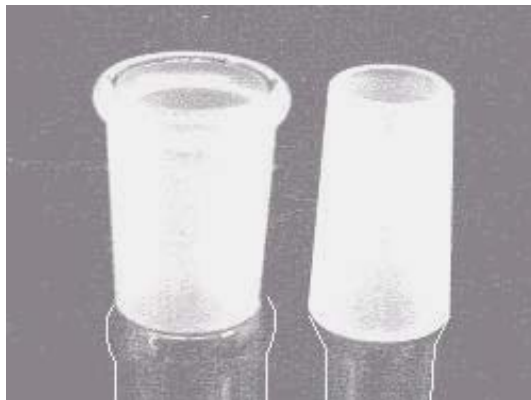
- “Clearfit joint” สวมกันได้สนิทกว่า
- แนวโน้มที่ไอจะซึมผ่านระหว่างผิวสัมผัสของ Cone กับ Socket มีน้อยกว่า
- การขัดแก้วทำให้แก้วเปราะ ซึ่งปกติมักจะหลีกเลี่ยงอยู่แล้ว ฉะนั้นข้อต่อแบบ

clearfit นี้จะแข็งแรงกว่าและแตกยากกว่า

- ความใสของข้อต่อแบบนี้มีข้อดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องใช้เทอร์โมมิเตอร์

เพราะสามารถมองเห็นสเกลของเทอร์โมมิเตอร์ได้โดยตลอด

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ข้อต่อแบบนี้จึงมีราคาแพงกว่าแบบอื่น ๆ การที่ข้อต่อทั้งแบบ Quickfit และ Clearfit มีราคาแพงนี้ทำให้อุปกรณ์เครื่องแก้วที่ใช้ข้อต่อแก้วเหล่านี้มีราคาสูงไปด้วย ดังนั้นจะเป็นการประหยัดมากหากช่างเป่าแก้วสามารถทำการสร้างข้อต่อแก้วเหล่านี้ได้ในห้องเป่าแก้วที่รับผิดชอบอยู่ การสร้างข้อต่อแก้วแบบ Clearfit จะยุ่งยากมากเนื่องจาก Cone และ Socket จะต้องสวมกันสนิทอย่างไรก็ตามการสร้าง Cone และ Socket แบบผิวขัดจะทำได้ง่ายกว่า ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะวิธีการทำข้อต่อแก้วแบบผิวขัด (Ground glass joint) เท่านั้น

รูป 8.15 Socket และ Cone แบบ Ground joint

8.12.1 การทำ Socket

Socket ของแต่ละบริษัทที่ผลิตออกจำหน่ายในท้องตลาดจะมีเบอร์และขนาดเท่ากันและสามารถนำไปใช้ร่วมกันได้ ดังนั้นการทำ Socket จึงต้องทำตามแบบสากลที่ผลิตออกจำหน่าย Socket มีเบอร์และขนาดต่างกันออกไป ตั้งแต่ขนาดเล็กสุดไปจนถึงใหญ่สุด เช่น 7/16, 10/19, 14/23, 24/32, เป็นต้น แก้วที่จะนำมาทำต้องมีเส้นผ่าศูนย์กลางแตกต่างกันไปแล้วแต่ความเหมาะสมของเบอร์ หรือขนาดนั้นๆ วิธีทำ Socket มีดังนี้

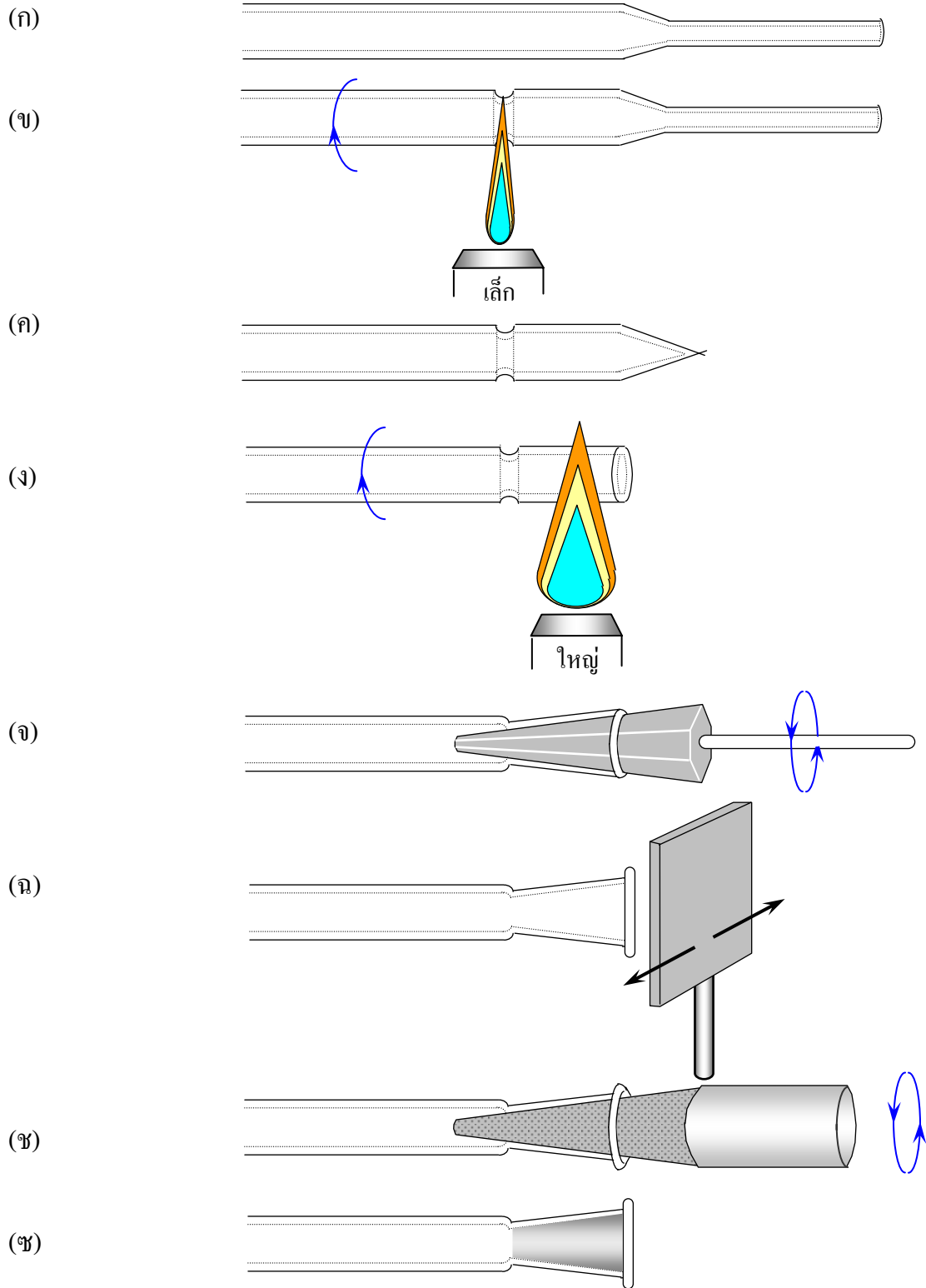
- 1) เตรียมแก้วที่ต้องการทำ และเครื่องมือที่จะใช้ได้แก่ แบบพิมพ์คาร์บอน แทนทำขอบ แผ่นคาร์บอนแบบมือถือ
- 2) ทำการขีดแก้วที่ปลายด้านที่ต้องการทำ Socket รอให้แก้วเย็น (รูป 8.16 ก)
- 3) วัดระยะความยาวของ Socket ที่ต้องการ ใช้ดินสอเขียนแก้วทำเครื่องหมายไว้ โดยวัดระยะบนหลอดแก้วเฉพาะส่วนที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางเท่ากันโดยวัดทางด้านปลายปิดนั้น
- 4) นำแก้วเข้าไฟตรงที่ทำเครื่องหมายไว้ นั้น เมื่อแก้วเริ่มอ่อนตัวนำออกจากไฟและหมุนกลิ้งบนแผ่นทำขอบ จนแก้วถูกกดให้เป็นร่องโดยรอบ (รูป 8.16 ข) ทำการกลิ้งต่อไปโดยจนร่องมีความลึกตามที่ต้องการ ซึ่งร่องนี้ก็คือปากของหลอดแก้วที่ต่อกับ Socket นั้นเอง
- 5) ขั้นต่อไปทำการตัดแก้วส่วนที่เรียวเล็กด้วยเปลวไฟจะทำให้ได้หลอดแก้วปลายปิดคล้ายกับกันหลอดทดลอง (รูป 8.16 ค) นำส่วนที่ปิดเข้าไฟ เมื่อแก้วอ่อนตัวนำไปเป่าให้โป่งออกเคาะแก้วส่วนที่โป่งออกนี้ทิ้งไป จะได้หลอดแก้วมีลักษณะปลายเปิด (รูป 8.16 ง)

6) ปรับให้ไฟมีขนาดโตพอสมควร นำแก้วตั้งแต่บริเวณที่คอดจนถึงปลายเปิด
เข้าไฟ หมุนไปรอบ ๆ จนแก้วอ่อนตัวโดยทั่วถึง

7) นำหลอดคาร์บอนสอดเข้าไปในหลอดแก้วที่อ่อนตัวพร้อมกับหมุนแก้วไป
รอบ ๆ (รูป 8.16 จ) แก้วที่อ่อนตัวเมื่อถูกแบบคาร์บอนจะบานและจะขยายตัวเป็นรูป Socket

8) แก้วเข้าไฟเพื่อแต่งตรงปากให้นูน โดยใช้แผ่นคาร์บอนแบบมือถือ (รูป 8.16
ฉ)

9) Socket ที่ได้จะมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางภายในเล็กกว่าขนาดที่แท้จริง
ประมาณ 1-2 มิลลิเมตร ซึ่งเมื่อนำไปขัดผิวภายในด้วยผงขัดซิลิกอนคาร์ไบด์ (Silicon carbide)
โดยใช้เหล็กรูปกรวยคังรูป (รูป 8.16 ช) จะทำให้เนื้อแก้วหลุดออกไปจนกระทั่งได้ Socket ที่
ต้องการ (รูป 8.16 ซ)

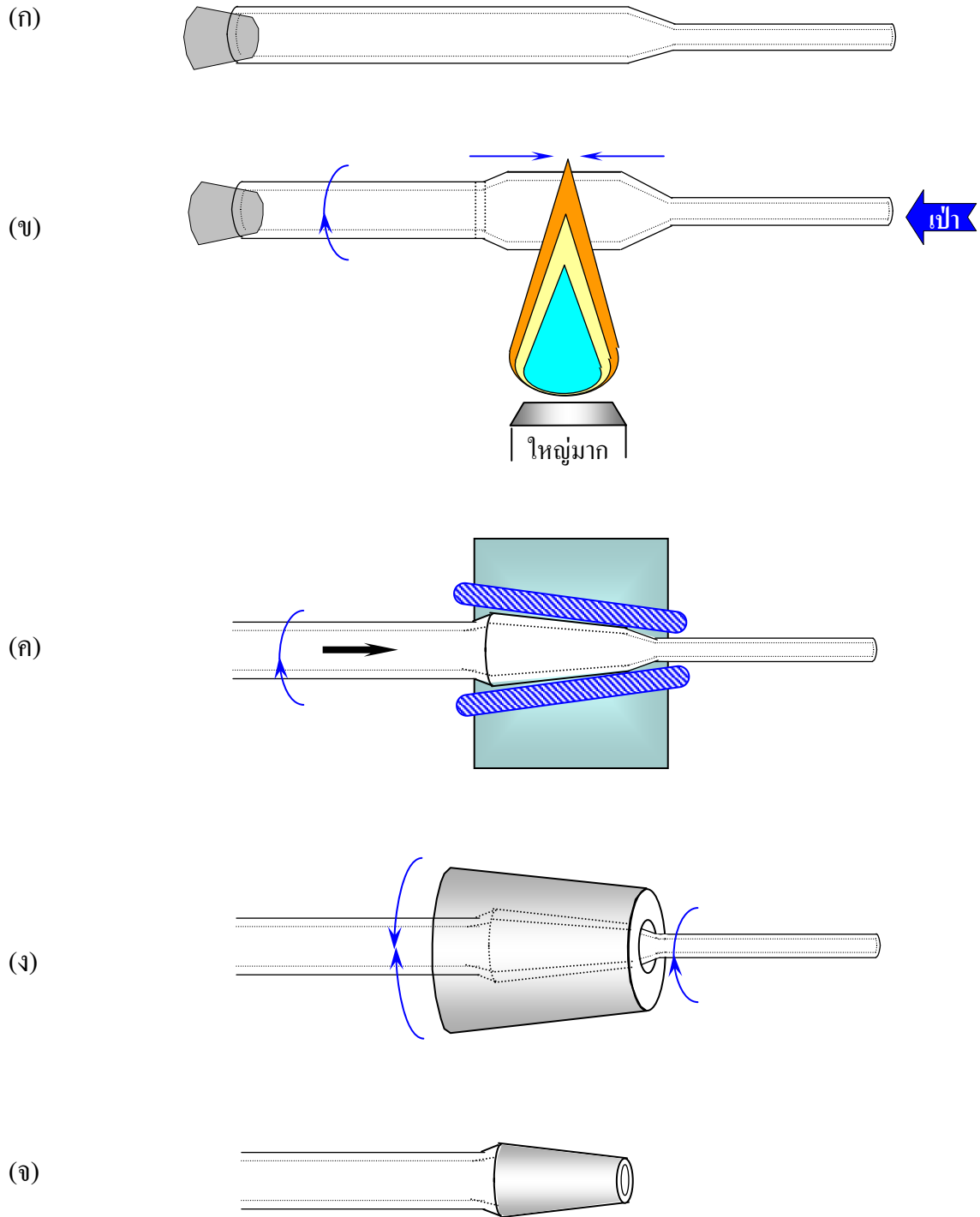

รูป 8.16 แสดงขั้นตอนการทำ Socket

8.12.2 การทำ Cone

ในการทำ Cone จะทำนองเดียวกันกับการทำ Socket การทำ Cone ต้องทำให้ได้ขนาดมาตรฐานสากล Cone ที่ทำได้ต้องสามารถนำไปใช้ร่วมกับของบริษัทอื่น ๆ ได้ด้วย การทำจะต้องเตรียมเครื่องมือ และแก้วที่จะทำ Cone ให้พร้อม โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) เริ่มด้วยการนำแก้วที่ทำมายึดด้านใดด้านหนึ่งออก (รูป 8.17 ก)
- 2) วัดระยะความยาวของ Cone ตามที่ต้องการ กาด้วยดินสอเขียนแก้ว แล้วนำแก้วไปเข้าไฟใช้อุณหภูมิพอสมควร หมุนแก้วทั้งสองมือพร้อม ๆ กันจนแก้วอ่อนตัว
- 3) นำออกจากไฟมาลึงกับแผ่นทำขอบ จนแก้วเป็นร่องโดยรอบแต่งแก้ว แล้วจึงนำแก้วที่จิดกับร่องที่ทำขอบด้านนอกไปเข้าไฟแล้วหมุนไปรอบ ๆ
- 4) เมื่อแก้วเริ่มอ่อนตัวให้ยื่นแก้วเข้าหากันทีละน้อย (รูป 8.17 ข) จนได้ความหนาตามที่ต้องการ
- 5) นำแก้วออกมาเป่าให้โป่งออกเล็กน้อย จากนั้นรีบนำแก้วเข้าแบบ (รูป 8.17 ค) พร้อมกับหมุนไปรอบ ๆ ทำเช่นนี้หลายครั้งจนกว่าจะได้ความยาวตามที่ต้องการ ในขณะที่หมุนนั้นควรพยายามให้แก้วตรงทุกครั้ง อย่าหมุนเร็วและกดแก้วแรงเกินไป Cone ที่ได้จะใหญ่และยาวกว่า Cone ที่สำเร็จแล้ว ประมาณ 1-2 มิลลิเมตร
- 6) เนื่องจากเราต้องนำมาขัดผิววนอกที่ขรุขระออก ซึ่งผงขัดจะขัดแก้วให้เล็กลงได้ขนาดตามมาตรฐานที่ใช้กันโดยทั่วไป (รูป 8.17 ง)
- 7) นำ Cone ที่ขัดมาวัดความยาวและทำการตัดส่วนที่เกินตัดออกแล้วทิ้งลบคมแก้วที่เป็นรอยตัดโดยนำไปเข้าไฟ ก็จะได้ Cone ตามต้องการ (รูป 8.17 จ)

รูป 8.17 แสดงขั้นตอนการทำ Cone

8.13 การเป่าแก้วศิลป์

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การเป่าแก้ว แบ่งออกเป็น 2 แบบใหญ่ ๆ คือ การเป่าแก้ววิทยาศาสตร์ และ การเป่าแก้วศิลป์ สำหรับการเป่าแก้วศิลป์ เป็นการนำแก้วซึ่งอาจเป็นแท่งแก้วกลวงหรือแก้วตัน มาดัดแปลงให้เป็นรูปร่างต่าง ๆ ตามต้องการโดยอาจทำเป็นภาชนะเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น เชิงเทียน ถ้วยใส่ของ เป็นต้น ทำเป็นเครื่องตกแต่งต่าง ๆ เช่น ทำเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ ในลักษณะอาการต่าง ๆ กัน ทำเป็นรูปผลไม้ หรือดัดแปลงให้เป็นรูปสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เช่น ตัวอาคาร เรือหงส์ และอื่น ๆ อีกมากมาย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีคุณค่าทางศิลปะและสามารถใช้เป็นวิถีทางในการพัฒนาสมาธิและจินตนาการของช่างเป่าแก้วได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ช่างเป่าแก้วอาจทดลองประดิษฐ์แก้วศิลป์ จะเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ในการทำงาน ทำให้มีสมาธิที่ดีและทำให้เกิดจินตนาการใหม่ ๆ จากสิ่งที่เห็นในชีวิตประจำวันอีกด้วย ตัวอย่างของการเป่าแก้วศิลป์ ได้แก่ การทำหงส์ด้วยแท่งแก้วกลวง และการทำปลาโดยการทำปลาด้วยแท่งแก้วตัน เป็นต้น

การทำแก้วศิลป์ เป็นงานที่ละเอียดอ่อน ความสวยงามจะมีมากหรือน้อยความชำนาญและประสบการณ์ การทำแก้วศิลป์มีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงและควรทราบ ดังนี้

1. วัสดุที่ใช้ คือ แก้ว ทั้งแก้วอ่อนหรือแก้วแข็ง ชนิดตันหรือกลวงขนาดต่าง ๆ และ นอกจากนี้ยังมีแก้ว แก้วสี ที่เป็นแก้วอ่อนและแก้วแข็ง ได้เลือกได้มากมายตามจินตนาการ
2. เครื่องมือในการทำ ได้แก่ ตะเกียงเป่าแก้ว, คีมแบน, คีมปลายแหลม, แผ่นคาร์บอน, แท่งคาร์บอน เป็นต้น ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวก และใช้เป็นอุปกรณ์ในการตกแต่งความสวยงาม
3. ต้องทราบจุดอ่อนของแก้ว รู้ว่าจุดใดควรจะทำในขณะที่แก้วอ่อนตัวเต็มที่หรือจุดใดจะทำเมื่อแก้วอ่อนตัวพอสมควร ซึ่งจะช่วยให้ทำงานได้รวดเร็ว สวยงาม
4. อัตราส่วนของการย่อส่วน ระหว่างของจริงกับของที่จะทำ ให้ย่ออัตราส่วนลงให้ได้รูปร่างและขนาดพองาม เช่น ลำตัว แขนขา หรือส่วนต่าง ๆ เมื่อย่ออัตราส่วนได้ดีแล้ว แก้วศิลป์ที่ออกมาจะสวยงามและเป็นธรรมชาติ
5. ลำดับขั้นตอนในการทำ เช่น การทำรูปสัตว์สี่เท้าจากแก้วตัน ขั้นตอนของการทำจะเหมือนกันหรือมีลักษณะแบบเดียวกันเกือบทั้งหมด แต่ที่จะแตกต่างกันที่อิริยาบถ เช่น รูปสัตว์ยืน เดินและวิ่ง ฯลฯ

8.13.1 การทำรูปปลา

แก้วที่ใช้เป็นแก้วตันและแก้วสี ขนาดของแก้วที่จะใช้ทำขึ้นอยู่กับขนาดปลาที่จะทำว่าตัวเล็กหรือตัวใหญ่ หรือถ้ามีแก้วขนาดเดียว เช่น มีแก้วตันขนาดปานกลาง ประมาณ 8 มิลลิเมตร หากจะทำตัวเล็กกระทำโดย ทำการขีดแก้วให้มีขนาดเล็กลง หรือต้องการทำตัวใหญ่ให้ทำการย่นแก้วให้ใหญ่ขึ้นกว่าเดิมก็จะได้ตามขนาดตามที่ต้องการ การทำแบบนี้ดีสำหรับผู้ที่มีแก้วเพียงขนาดเดียว ทั้งนี้ทำให้แก้วเล็กลงหรือใหญ่ขึ้นกว่าเดิม ข้อเสียในการทำแบบนี้คือเสียเวลาในการทำมาก การทำรูปปลาด้วยแก้วตัน มีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

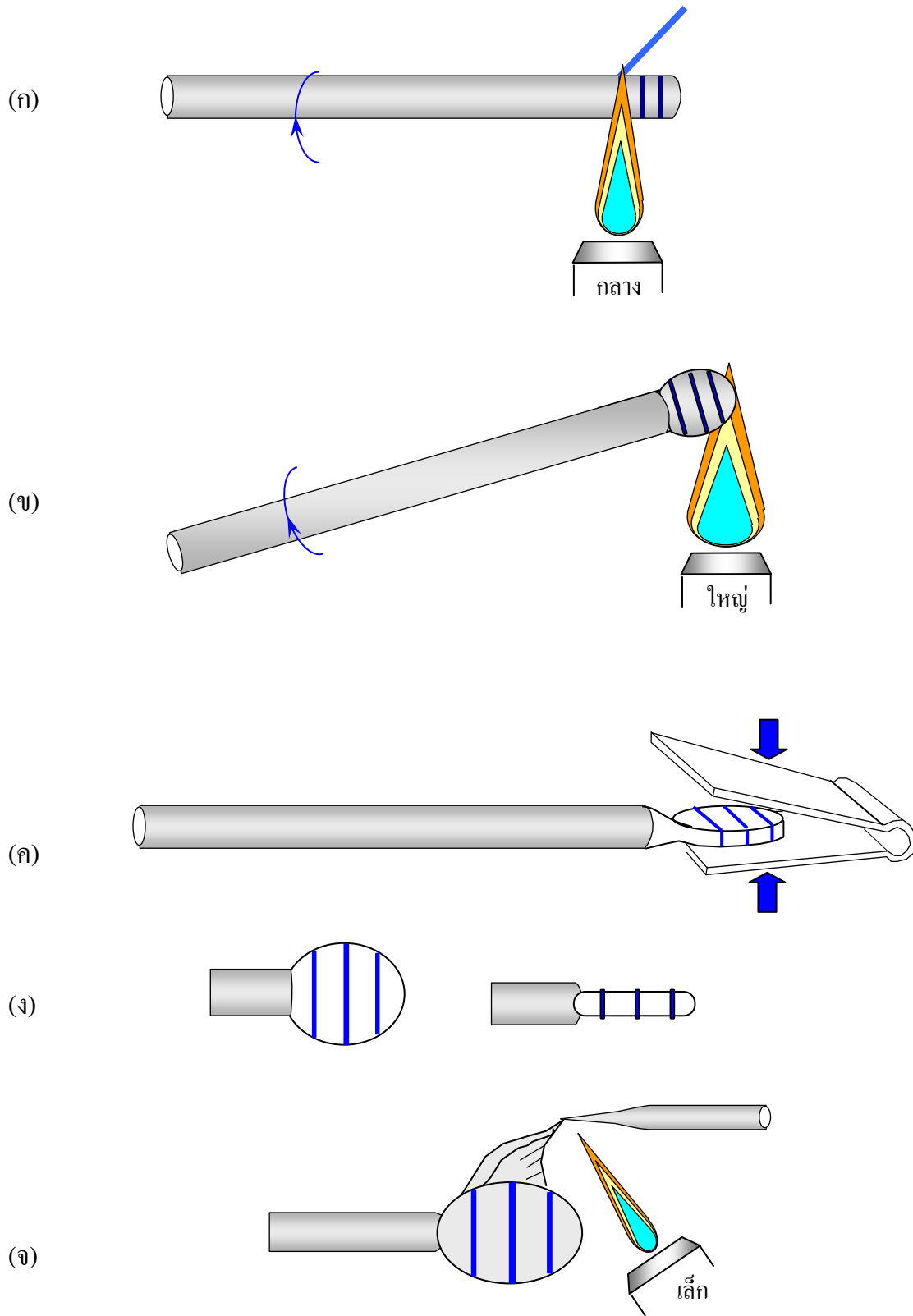
- 1) ขีดแก้วสีเป็นแท่งเล็ก ๆ เตรียมไว้ประมาณ 2-3 เส้น
- 2) นำแก้วสีที่เตรียมไว้และแก้วตันมาเข้าไฟ เมื่อแก้วอ่อนตัวนำมาแตะแท่งแก้วตันในแนวขนานกันทั้งสองด้าน แล้วขีดแก้วพร้อม จนได้ความยาวตามที่ต้องการ แก้วส่วนนี้ใช้สำหรับทำครีปลา
- 3) นำแก้วตันที่จะทำเป็นรูปปลาและแก้วสีที่ขีดไว้เข้าไฟ หมุนไปรอบ ๆ จนแก้วเริ่มอ่อนตัวแตะแท่งแก้วตันตรงด้านปลาย พร้อมกับหมุนแท่งแก้วให้แก้วสีที่อ่อนตัวพันรอบแท่งแก้ว เมื่อแก้วสีมาบรรจบกัน ก็ทำการตัดแก้วสีออกด้วยเปลวไฟ จากนั้นทำการพันแก้วสีลงบนแก้วตันเหมือนกับการทำครั้งแรก แต่ให้ห่างจากจุดเดิมประมาณ 0.5 ซม. ทำเช่นนี้จนได้แก้วสีพันแท่งแก้วตันประมาณ 3 รอบ (รูป 8.18 ก) หลังจากนั้นนำแก้วตันที่พันด้วยแก้วสีทั้งสามรอบเข้าไฟ หมุนไปรอบ ๆ จน แก้วสีที่พันอยู่หลอมเป็นเนื้อเดียวกันกับแท่งแก้ว เมื่อหลอมตัวต้องหมุนในลักษณะเงด้านปลายตั้งเฉียงเล็กน้อย ที่ทำเช่นนี้เพราะต้องการจะให้แก้วที่อ่อนตัวย่นลงมารวมตัวกันเป็นก้อนกลม (รูป 8.18 ข) เมื่อเห็นว่าแก้วที่ผายนกลมดีแล้วรีบนำออกมาบีบด้วยคีมแบน แก้วที่อ่อนตัวจะแบนตามแรงบีบเหมือนการทำแท่งคน จะได้ตัวปลาตามต้องการ (รูป 8.18 ค, ง)
- 4) การทำครีปลหลังของปลา นำแก้วที่เตรียมไว้สำหรับทำครีปลา (จากข้อ 2) และที่ทำเป็นตัวปลา (จากข้อ 3) เข้าไฟ เมื่อแก้วอ่อนตัว นำแก้วที่จะทำครีปลาแตะขอบตรงกลางด้านบนของตัวปลาเพื่อทำครี แล้วรีบดึงแก้วออกจากกัน แก้วก็จะขีดออกตัดแก้วด้านปลายที่ขีดออกด้วยไฟจะได้ครีปลหลังปลา (รูป 8.18 จ)
- 5) การทำครีปลล่าง ลักษณะการทำก็เหมือนการทำครีปลหลัง แต่ครีปลล่างจะมีสองครีปล ลักษณะของครีปลจะเอียงไปทางด้านข้างเล็กน้อย การแตะแก้วดึงครีปลล่างนี้ต้องให้เอียง

เล็กน้อย ตรงขอบของตัวปลา การทำจะต่างกับการทำครีบล้าง เพราะครีบล้างตะแคงเข้าตรงกลาง ส่วนครีบล้างตะแคงเข้าตรงริมขอบเพื่อทำครีบบางข้างในแนวเดียวกัน (รูป 8.18 ฉ)

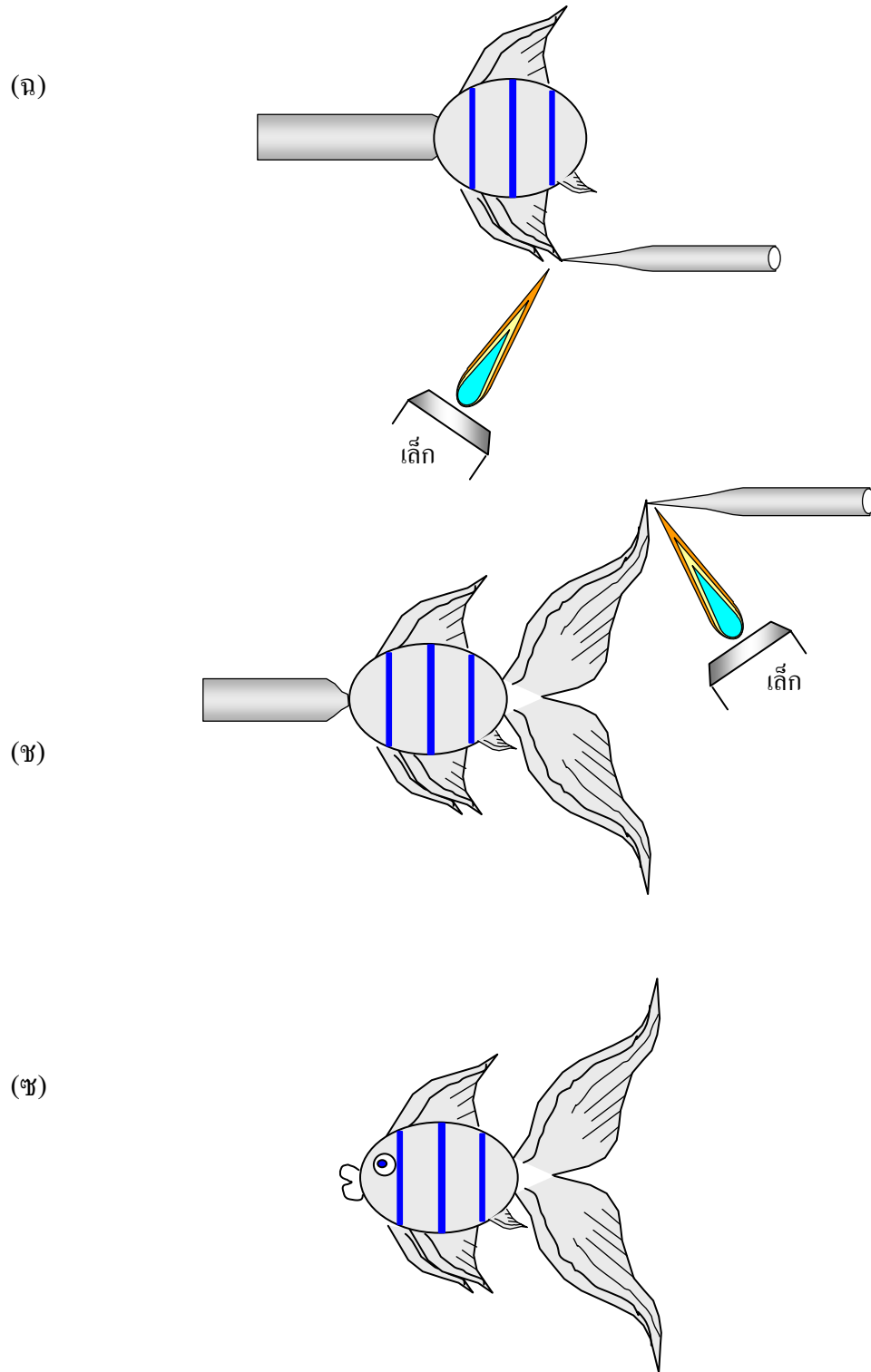
6) ส่วนการทำครีบลึกและหางปลา ครีบลึกนี้จะอยู่ระหว่างโคนหางและครีบน้ํา ครีบลึกนี้จะเล็กกว่าครีบน้ํา ซึ่งการทำก็กระทำคล้ายกันกับการทำครีบน้ํา จากนั้นเป็นการทำหางปลา (รูป 8.18 ช) หางที่จะทำนี้เป็นแบบหาง 2 แฉก การทำจะทำแฉกข้างล่างหรือแฉกข้างบนก่อนก็ได้ วิธีการคือ นำแก้วที่จะต่อทำหางและตัวปลา (ครีบลึก) เข้าไฟระหว่างครีบล้างและครีบบน เมื่ออ่อนตัวก็จะนำมาตะแคงเข้าด้วยกันพร้อมกับดึงเหมือนกับการทำครีบล้างที่ดึงยังเล็กไปให้ทำซ้ำหลาย ๆ ครั้งจนกว่าจะได้ขนาดเป็นที่พอใจและตัดด้วยไฟ จากนั้นทำแฉกที่สองโดยทำในลักษณะเดียวกันกับการทำแฉกแรก เมื่อหางเรียบร้อยแล้ว ไม่ต้องตัดแก้วที่ตะแคงกับหางออก เพราะต้องใช้เป็นด้ามถือสำหรับทำหัวปลาอีก

7) การทำหัวปลา เอาด้านหัวปลาเข้าไฟหมุนพร้อมกันทั้งสองมือ จนแก้วอ่อนตัวดีแล้วดึงออกจากกันและตัดด้วยไฟให้ชิด ๆ หัวปลา เมื่อแก้วขาดออกจากกันตรงที่ตัดออกจะแหลม นำส่วนที่แหลมเข้าไฟ จนแก้วหดตัวก็จะแยกออกนิด ๆ เป็นปากของปลา จากนั้นใช้แก้วสีที่ขีดไว้เข้าไฟ เมื่อแก้วสีอ่อนตัวนำมาตะแคงทำลูกตาให้พองาม จากนั้นรอให้เย็นแล้วจึงค่อยตัดตรงปลายหางออก จะได้รูปปลาตามที่ต้องการ (รูป 8.18 ซ)

บทที่ 8 ปฏิบัติการเป่าแก้วเบื้องต้น

รูป 8.18 การทำรูปปลา

รูป 8.18 การทำรูปปลา (ต่อ)

8.13.2 การทำหงส์

แก้วสำหรับการทำหงส์นั้นใช้แก้วกลางเป็นหลัก ส่วนแก้วตันใช้บ้างเล็กน้อย ตรงบริเวณปาก ตา และปีกของหงส์

การทำมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1) การทำส่วนลำคอ เริ่มจากการยึดแก้ว เมื่อยึดแก้วตรงและหนาตามความต้องการแล้ว ปล่อยให้แก้วที่ยึดเย็นตัวลง แล้วตัดปลายแก้วที่ยึดออกทิ้ง (รูป 8.19 ก) จากนั้นนำแก้วตรงบริเวณที่ตัดจากการยึดครั้งแรกเข้าไฟ ห่างจากจุดแรกประมาณ 3 มม. เมื่อแก้วอ่อนตัวแล้ว ทำการยึดให้ยาวพอสมควร ส่วนที่ยึดครั้งนี้ ก็คือส่วนที่จะทำคอหงส์ (รูป 8.19 ข) เมื่อแก้วเย็นตัวลงนำแก้วเข้าไฟ ให้ตำแหน่งเปลวไฟอยู่ห่างจากจุดที่ 2 ประมาณ 3-5 ซม. เมื่อแก้วเข้าไฟจนอ่อนตัว นำออกมายึดจนแก้วแข็งตัวและตรงดี ตัดแก้วที่ยึดครั้งหลังออกจากกัน (รูป 8.19 ค)

2) การทำลำตัว ทำต่อจากขั้นตอนที่ 1 นำแก้วส่วนที่ยังไม่ยึดซึ่งยาวประมาณ 4-5 ซม. เข้าไฟ ไฟที่ใช้ตอนนี้ควรใช้เปลวใหญ่ เพราะส่วนของแก้วที่จะเข้าไฟกว้าง 4-5 ซม. เมื่อแก้วถูกไฟจนอ่อนตัวและหนาตามต้องการ นำแก้วออกมาเป่าพร้อมดึงเล็กน้อย แก้วจะขยายตัวออกรอบ ๆ โตขึ้นจนได้ขนาดลำตัวของหงส์ตามที่ต้องการ ทำการหมุนแก้วไปรอบ ๆ จนกว่าแก้วจะแข็งตัว (รูป 8.19 ง)

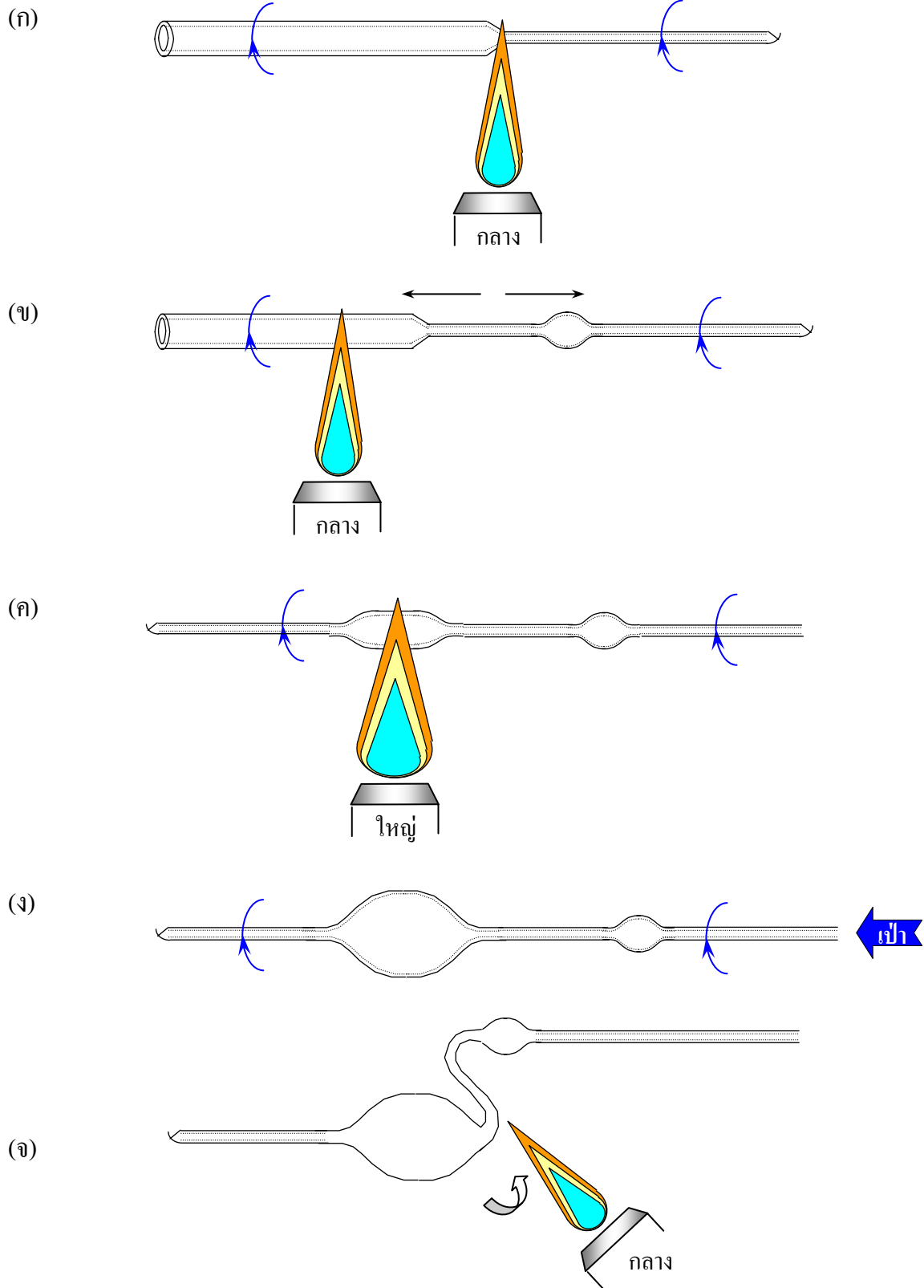
3) การ โคงส่วนตัวและหัว เมื่อเป่าได้ตัวหงส์ตามต้องการแล้ว ปรับไฟให้อุณหภูมิต่ำลงกว่าเดิม จากนั้นนำแก้วส่วนที่ยึดเป็นส่วนของคอหงส์เข้าไฟ เมื่อแก้วเริ่มจะอ่อนตัว ทำการตัดจุ่มให้ได้ส่วนงอตามต้องการ จากนั้นตัดแก้วด้านปลายออกให้เหลือแก้วในลักษณะเป็นก้อนหรือปมสำหรับทำส่วนหัว (รูป 8.19 จ, ฉ)

4) ปากและหงอน นำแก้วส่วนที่เหลือเป็นปมเข้าไฟ พอแก้วเริ่มอ่อนตัวทำการเป่าให้แก้วเป็นปมหนาบางเท่า ๆ กัน จากนั้นนำแก้วตันเข้าไฟจนให้จนให้ส่วนปลายอ่อนตัวและรวมตัวกันเป็นก้อน แล้วเอาส่วนหัวของหงส์เข้าไฟด้วย เมื่อแก้วอ่อนตัวนำแก้วทั้งสองตะเข้าด้วยกัน ให้ปมแก้วตันอยู่ด้านบนเพื่อเป็นหงอน จากนั้นค่อย ๆ ดึงออกจากกันให้ได้รูปปากของหงส์แล้วตัดด้วยไฟให้ขาดออกจากกัน เมื่อได้หงอนและปากแล้ว นำแก้วสีมาเติมทำเป็นตาทั้งสองข้าง (รูป 8.19 ช)

5) การทำปีกของหงส์ ปรับไฟให้ร้อนพอสมควร นำลำตัวหงส์ด้านข้างก่อนมาทางด้านหลังเล็กน้อยเข้าไฟ พอแก้วอ่อนตัวยุบตัวลงรีบนำออกมาเป่าเบา ๆ แก้วที่ถูกไฟยุบลงก็จะนูนออกมาเล็กน้อย การเป่าตอนนี้ห้ามเป่าแรงเพราะบริเวณเนื้อกษแก้วจะบาง หากเป่าแรงแก้วที่ขยายออกอาจแตกได้ เมื่อได้แก้วนูนตัวออกมาตามที่ต้องการนำเข้าไปพร้อมกับแก้วตันเมื่อแก้วอ่อนตัวนำแก้วตันแตะแก้วที่เป่านูนออกมาพร้อมกับดึง แก้วตันที่อ่อนตัวก็จะยืดออกและเล็กลง ทำการตัดด้วยไฟ อีกด้านหนึ่งก็ทำในลักษณะเดียวกัน จะได้ปีกทั้งสองข้าง (รูป 8.19 ซ)

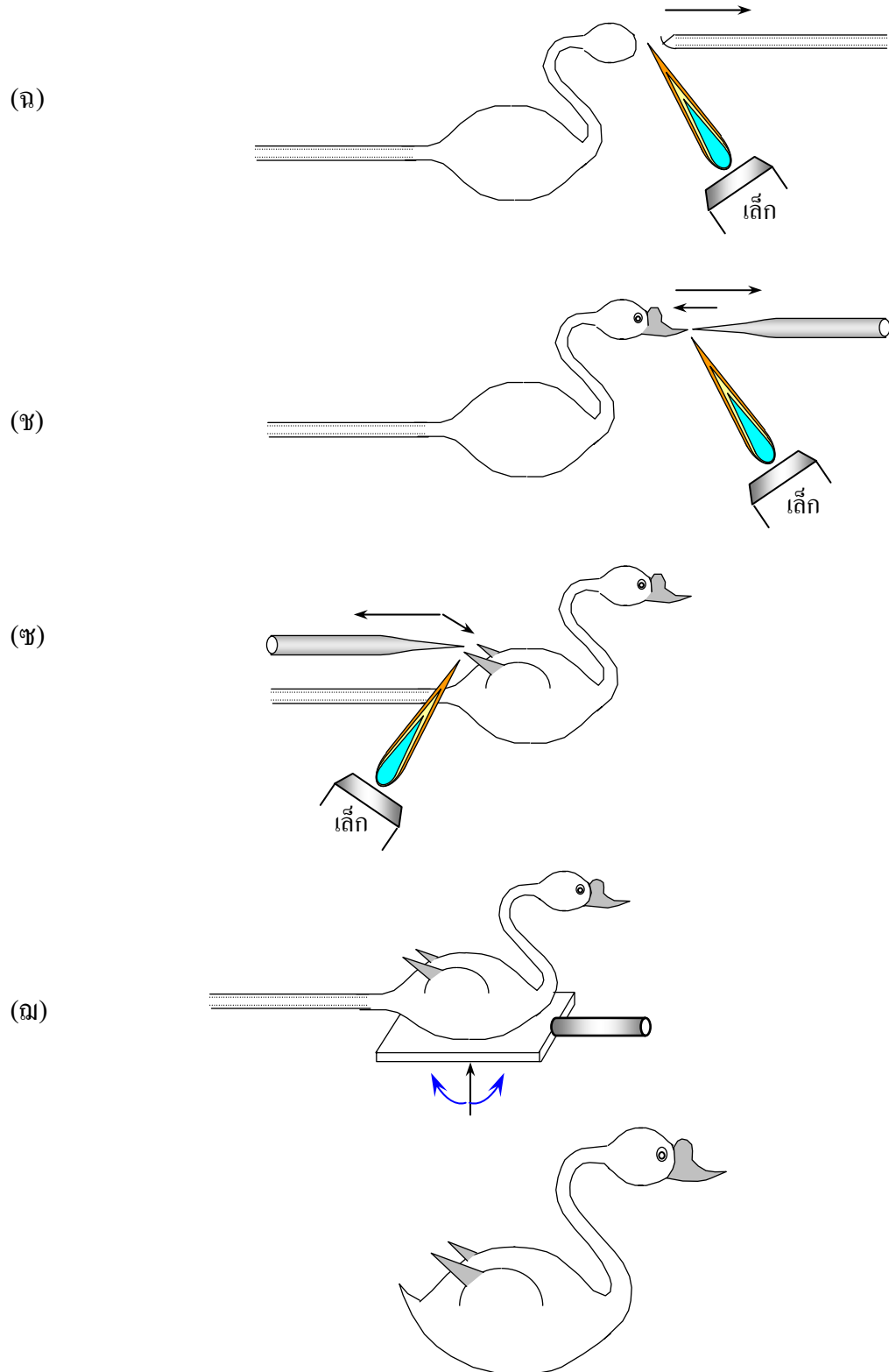
6) การทำฐานตั้งและการบรรจุน้ำสี (รูป 8.19 ฉ) จากการเป่าลำตัวหงส์ขั้นตอนที่ 2 ลำตัวหงส์มีลักษณะกลมรี เมื่อเป็นเช่นนี้หากบรรจุน้ำสีเข้าข้างในหงส์ จะวางตั้งไม่ได้ ดังนั้นก่อนการบรรจุน้ำสีควรทำท้องด้านล่างให้แบนเรียบเสียก่อน ซึ่งกระทำโดยนำบริเวณด้านล่างของลำตัวหงส์เข้าไปอ่อน ๆ พอแก้วเริ่มอ่อนตัวนำไปแตะกับแผ่นคาร์บอน ก็จะได้ส่วนท้องของหงส์แบนราบ จนสามารถที่ตั้งกับพื้นได้ เมื่อทำฐานเสร็จแล้วก็ทำการบรรจุน้ำสี จากนั้นตัดส่วนของหางออกให้สั้นและดึงให้ร้อนขึ้นข้างบน เมื่อเห็นว่าสวยงามดีแล้วปิดปลายตรงด้านหางออกโดยใช้ไฟลนให้สนิทกันเพื่อกันมิให้น้ำสีไหลออกมาได้ จะได้รูปหงส์ตามที่ต้องการ

บทที่ 8 ปฏิบัติการเป่าแก้วเบื้องต้น

รูป 8.19 การทำหงส์

รูป 8.19 การทำหงส์ (ต่อ)